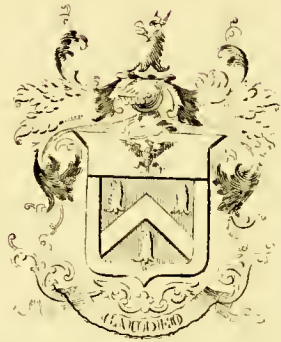
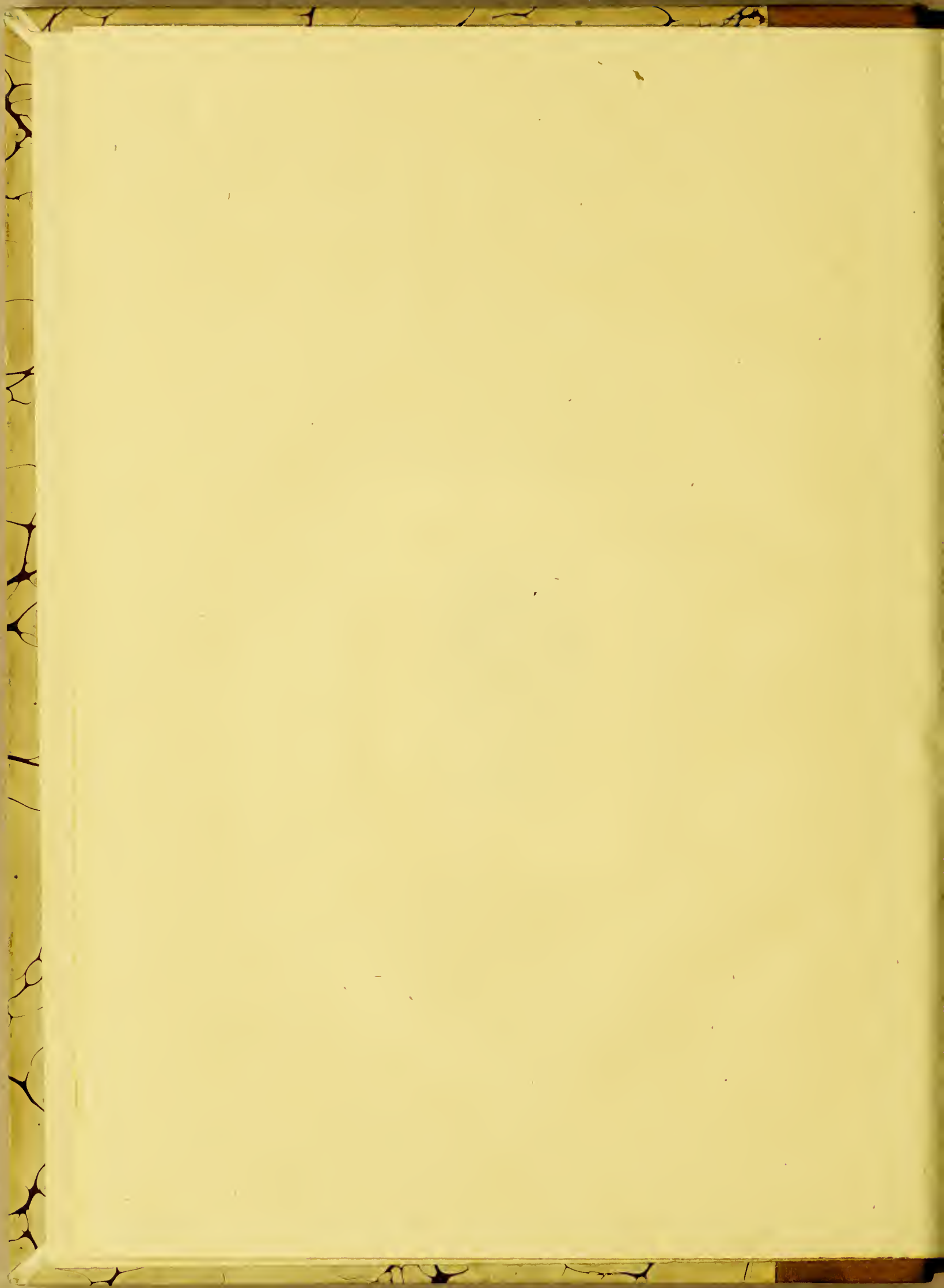

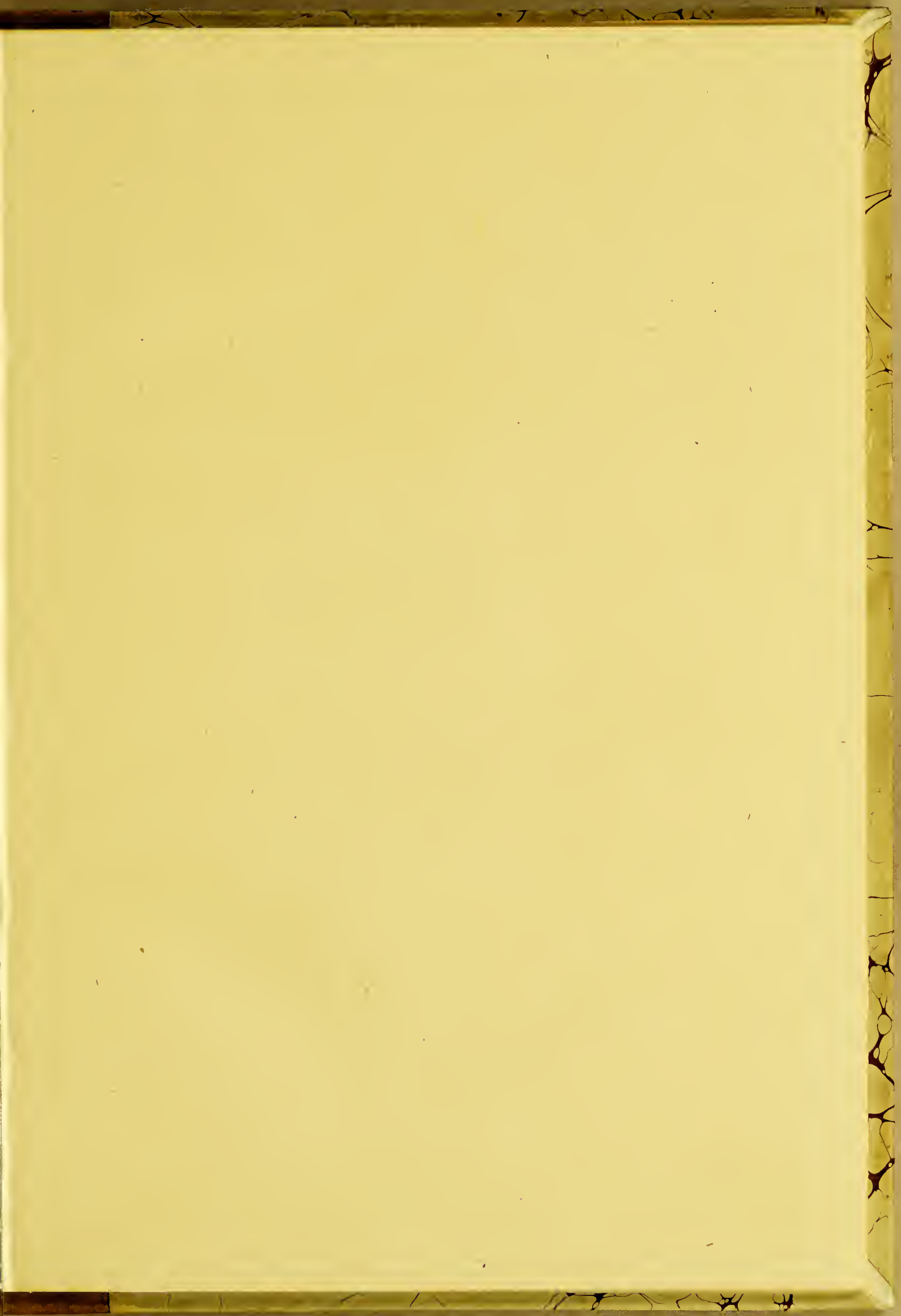
W.T.
1905/7577

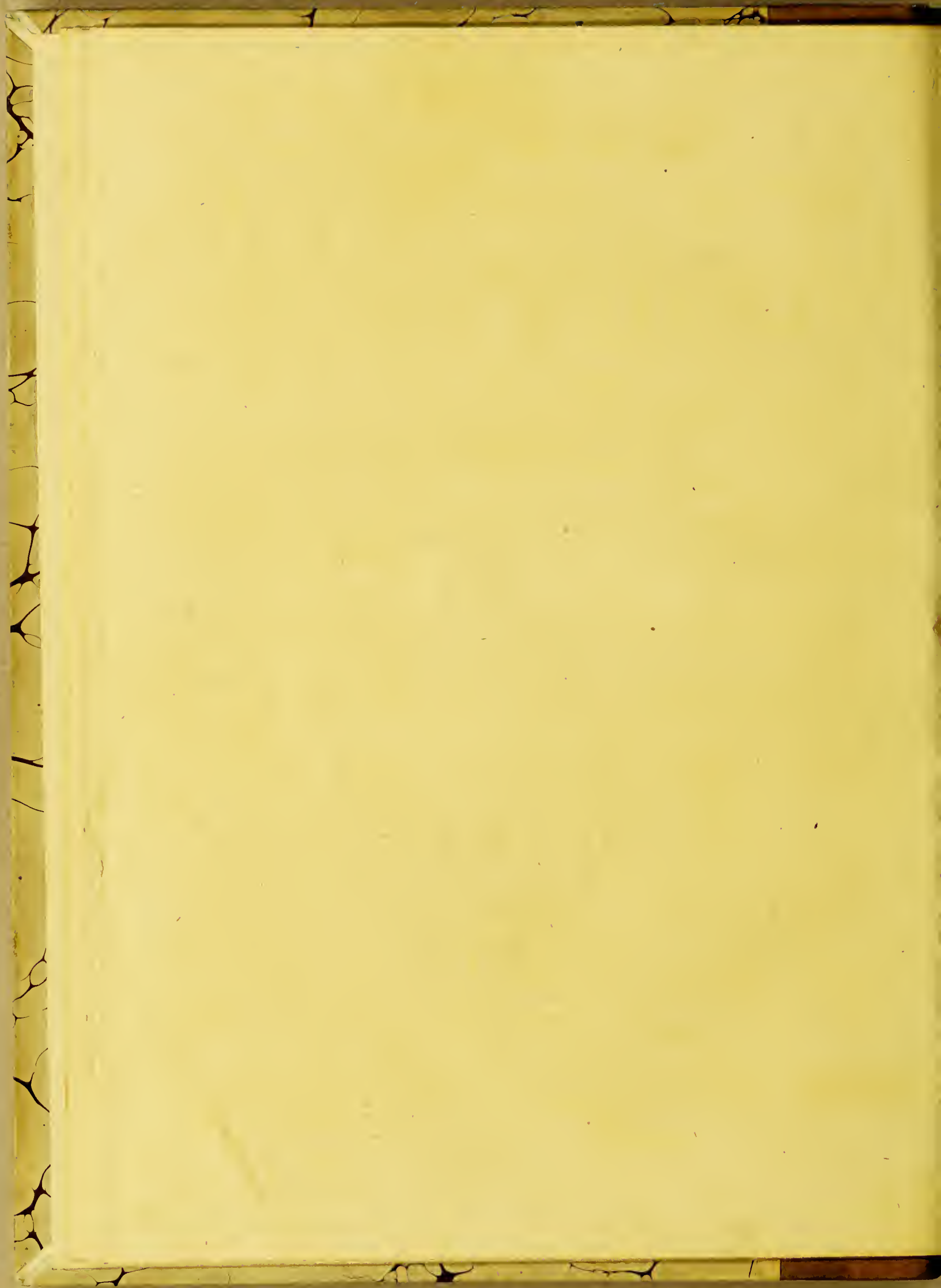

John Carter Brown
Library
Brown University

Amsterdams

Vuur-Praetje,

Van

'tEen ende 'tander datter
nu om gaet.

AMSTELREDAM,

Gedruckt by Claes Pieterz Boeckverkooper/
ANNO 1649.

V O O R - R E D E N .

JAn Iansen Alias Propheet een out Amsterdams Burger, sijnde uyt den Haech wederom t'huys ekommen, daer hy een Proces had, gaet na sijn ouder gewoonte op een avont naer Tryntje Pieters sijn oude kennis een Waerdin, woonende inde Clap-straet, inde wandelingē genaemt Tryn Mors, binnen inde Kamer komende, vint daer eenige van sijn oude kennis, als onder andere Claes Pietersz Alias Vraech, Iooft Iansen, Cornelis Iooften Alias Keesje praet en andere: en ondertusschen dat elck drie vier Bieren dronck, sittende by het Vyer soo vielen sy inde praet, eerst vande Prins van Wallis, vande Prins van Orangie, van sijn Moeder, en vande Princes Royael. Daer na komen se te praten vande Portegiesen ende verhaelt Ian Propheet de Negentien Articulen die de Heeren Staten den Ambassadeur van Portugal hadden overgelevert, met d'antwoort van deselve op elck; waer over alderley Discoursen vallen, en by die Occasie komen sy oock te spreecken vande nieuwe Caperye die op handen is, en bewijst Ian Propheet dat dat een quaet middel is om Portugal te dwinghen na onse pijpen te dansen, en verhaelt wat de Coningh daer tegen wederom doen sal, en hoe schadelijck dat dat ons sal sijn: Sy spreken oock by die ghelegentheydt van't innemen van Angola en Sint Thome soo by d'onse als de Portugiesen, en bewijst Ian Propheet dat men echter op vierderley manier een eerlijcke Vrede met Portugal kan maecken en dat sulcx oock best waer. Eyntlijck vallen sy al prattende op de twee hooghe Raden Bulstraten en Hamel en vertelt Ian Propheet wat twee groote guyten dat dat sijn. Ende neemt daer me sijn af-scheyt van't geselschap, dat hem noch wat gaerne langher hadde gehouden om met hem noch wat te praeten van eenighe andere dinghen dieder om gaen, ende alsoo mijn docht, dat het sulcken vreemden praet niet en was, drinckende daer me een pintje en hoorende vast toe, soo docht mijn goet t'huys komende, dat te beschrijven ende alle Lief-hebbers mede te deylen.

Amsterdams

Amsterdams

VUUR-PRAETJE.

Van 'tien en 'tander datter
nu om gaet.

Jan Propheet.

Enabent alle - gaer.

Claes Vraech.

Genabent Jan Oom : Binje daer ? waer hebje soo langh
esteecken ?

Ian Propheet.

Ich bin ien dach acht of thien van huys eweest.

Claes Vraech.

Waer doch ?

Ian Propheet. Inden Haech : Peet Trijn tapt ien reys/ich heb grooten dorst.

Trijn Mors. Wel mijn Seun : wat lustje / een Rotterdammertje of een
Bergs kijnt ?

Ian Propheet. Al eben goet/loopt tapt maer dat best smaecht.

Claes Vraech. Hou sit neer : wat nieuws upt 't Haeghje ? was de Jonghe
Baes daer ?

Ian Propheet. Ja : sou hyder niet zijn / als de Staten van Hollandt zijn
vergaert ; en datmen van soo groote saecken handelt ? daer immers niet in kan
gedaen worden als met zijn kennis en adbijs.

Claes Vraech. Wel seghme toch wat gaeter al om ?

Ian Propheet. Daer gaet soo veel om/dat ick wel ien hielen abont van doen
had/om jou dat te vertellen.

Claes Vraech. Seghje dat Jan Oom ? soo moeten wy een upztje of twee
wat t'samen praeten / soo van 'tien en 'taar datter nu om gaet : Ich heb oock
daerom al dapper na jou verlanght.

Ian Propheet. Alst jou belieft Claes Oom ; 'tmachmen nu wel beuren/hier
is goet Duur en goet Bier/en ick weet nergens veel te lopen.

Claes Vraech. Segme/is de Prins van Wallis noch daer ?

Ian Propheet. Ja : waer wil hy lopen ? hy mach Godt dancken dat hy by
zijn Suster is.

Claes Vraech. Hoe soo?

Ian Propheet. Vraeghje dat? In Engelandt brantmen Hoozens: de Lucht is daer te zwaer: 'tIs best dat hy hem inde Princen Keucken hout: quam hy in Engelandt/ 'tsou met hem honden.

Claes Vraech. Maer Ian Com dat valt den Baes te lastigh / waer hy al-
lien of met ien knecht twee of drie / maer ick hoor hy heeft een grooten sleep
by hem.

Ian Propheet. Dats waer: maer dat moet de Prins meugen: wil hy een
Conings Dochter trouwen/ hy moet hebben datter by staet: op sulcken Water
vangmen sulche Visschen.

Claes Vraech. Ich hoor nochtans de Baes heeft genoeg met zijn selven te
doen en is met die gasten niet seer boozien:

Ian Propheet. Dat wil ick hiel wel ghelooen: Ich heb oock dat wel e-
hoort: maer wat wil hy doen? hy isser mee escheept / hy moeter nu mee ober:
De Engelsche Prins soude mogen seggen; wel heeft mijn Suster sulcken hale
Prins getrouwt/ die zijn Swagers/ in tijdt van noot/ niet een Jaer of drie de kost
kan geben? en secker als zijn Vader en Moeder het Houwelyck versocht / soo
quamt daer niet iens op an.

Claes Vraech. 'tIs secker waer Ian Com: de Prins isser an vast: maer
'tbest datter of is/ hy kander wel teughen/ hy is rijck enoegh: komt hy te kort
hy mach een Heerlijckheyt by ses verkoopen en redden hem soo: of ick denck
de Staten meugen hem wat te moet komen.

Ian Propheet. Daer hoor ick je: denckt dat niet eens Claes Com: de Sta-
ten weten wel ander raet met haer gelt.

Claes Vraech. Segje dat Ian Com? O Menschen waer wil dat heen lo-
pen? Dat Vplich sal de Prins heugen. Wat mach de outwe Princes nu denck-
ken? die dat Vplich soo aenbond / die deur noch Venster aensach / en na nie-
mant wou hoozen/ die wat zwaerigheyt daer in maecte; 'twas haer genoegh/
dat haer Seun by een Conings Dochter sou slapen; 'tkon niet te veel kosten/
daer quam af wat het wou.

Ian Propheet. I'wed datse nou soo niet meer en praet/ maer datse wel wou
datse het noyt begonnen had.

Claes Vraech. 'tIs te laet sepde d' Exter: Dat hettet nu al wegh: Ich be-
klaegh haer oock niet: sy haddet Exempel gesien aen den Phals-Graeff / en
had haer Vader dickwils hoozen seggen/ dat het zijn verderf sou zijn/ dat hy des
Conings Dochter van Engelandt troude.

Ian Propheet. Dat weet ick altijd wel. dat de Heeren Staten de Prins zijn
Vader/ noch de Princes zijn Moeder/ noch hem selven dat noyt gheraden soude
hebben/ dan 'tlach op een andere Moer; en dat is nu oock emist.

Claes Vraech. Dat gis ick oock: want dat heb ick wel verstaen / dat de
Prins wel een ander Vplich konde doen / en daer hy eenighe Tonnen Gouts
Jaerlijckis

erlijcks Inkomste van Heerlijcke Goederen mee ten Hplick sou ehadt
ben.

an Propheet. Dat heb ick oock wel gehoozt: maer dat hettet nu al wegh:
God geeft de Jonghe Baes wijs hepdt en verstant om hem nu daer dent te
den/en als hp wil hp kan wel/ 'thangt alleen aen zijn Resolutie.

Claes Vraech. T' seggen is goet koop: hp sitter beur: en sou alles gaerne
t Reputatie doen en uptboeren.

an Propheet. De Haech is geen ple Schuur: hp mach raet leren daer zijn:
met dozijnen die hem mee goeden raet sullen geven/en daer deur reddden/ soo
maer sulcx op haer versoecht: hp kan eerlijck genoegh als een Prins leben/
noch gelt op steecken soo hp wil.

Claes Vraech. Maer segme is hp noch soo wilt?

an Propheet. Na wat wildighepdt vzaeghje? Sijn alle Jonge Heeren an-
s? segmen niet hier in Hollandt? de lonckheydt moeder uyt: Tis beter voor-
nalt als daer naer: Laet hem wat blieghen en jaghen en zijn plasier nemen:
al hem wel af-zwieten/ hp moet wat tijdt verdryf hebben; De Passousche
eren is dat niet vzeemt: 'mach hem nu wel beuren/ nu der geen Oorloghe
is.

Claes Vraech. Segme; eet de Princes Kopael noch allien als een Conin-
me? ende staet de Prins noch daer hp met blooten hoof de en siet dat an?

an Propheet. Wel ja: waerom niet? dat vzenen immers de Houwelijck-
e Doozwaerden mede/ende dat hysse sal eeren/onderhouden en doen Respecte-
als een Conincklijcke Persoon/tot in haer Slaep-Kamer toe.

Claes Vraech. Soo en valter dan oock niet op te segghen Jan Com; wat
vgen de lup dan oock praeten/en dus veel daer op smaen?

an Propheet. De Lup moeten wat praeten/al souwen zijt van haer selben
en; Sp weten wepnigh waert vast is.

Claes Vraech. De Lup zijn dat hier niet ewent: Sp meenen dat het een
brote klepnighepdt vooz de Prins is ende vooz den Staet van't Landt/ dat hp
doet.

an Propheet. Niemendalle Claes Com.

Claes Vraech. Maer de Heeren Staten / staen die oock vooz haer met den
loten hoof den als sp haer aenspreken?

an Propheet. Wel benje mal of geck? De Heeren Staten staen selfs niet
et blooten hoof den vooz den Coningh van Branchrijck/ noch vooz eenig an-
e Coning/en souden sp dat vooz haer doen?

Claes Vraech. Dats wat aers / ick en wist dat niet: Maer segme komse
ch inde Nederlandtsche Kerck niet?

an Propheet. Neen.

Claes Vraech. Wel waerom doetse dat niet?

an Propheet. Dat mostje haer selfs vragen: sp heeftse vooz desen twee of
drie

drie mael eweest/maer in lange nu niet.

Claes Vraech. Sp mocht seecker daerinne wel continueren / om de Hert
bande Angesetenen daer deur tot haer te trecken ; of ten minsten eens om
veertien dagen/of des Sondags vooz of na de middagh.

Ian Propheet. Ick meen datmen haer wijs maecht dat sulchs teghen h
groothept sou strijden/en datse dien volgens haer dragen moet ghelijck een
ningin van Engelant ende haer eygen Kerck houden en by die Cael blijven :
gebzeken haer geen op-stokers daer toe gelijkje wel dencken kunt.

Claes Vraech. Dat weet ick wel / maer tis den besten raet niet : sp maec
haer daer mede onbemint.

Ian Propheet. Wat vzaecht sp daer na : Sp is en blijft de Princes en he
niemant van doen/als God en haer Man.

Claes Vraech. Dat salmen hier na sien/soose geen kinderen kryght / en
Prins haer kompt te ontballen : of soo sp veel kinderen kryght ; Ten kon n
schaen datse van elck een bemint waer ; men weet niet waer 't te pas kompt

Ian Propheet. Ja maecht haer wijs : sp verstaetet soo/ en die by haer zi
en haer regeren/Dolianders Wyf en haers gelijcke/ maer hoe's daer mee of l
pen sal/salmen hoozen.

Keefje praet. Hey ! al langh enoeg daer van epzaet : vertelt ons wat va
de Portegies ; sal hy niet haest zijn paspoort krijgen ?

Claes Vraech. Wats dat esept ?

Keefje praet. Wel ick had ehoozt/dat den Ambassadeur van Portugal/d
inden Haech lept/weer zijn Welck optrock / en zijn woozt niet en wou na-k
men/en doen dat hy vooz desen gepresenteert had/en dat de Staten daerom h
souden doen vertrecken/en met Portugal in Oorlogh treden.

Ian Propheet. Ick weet niet wat de Lup al praeten/ en watse malkand
al mogen wijs maecken.

Claes Vraech. Wel Jan Dom dunckt jou dat soo vzeemt ? die spraeck ga
nochtans hier hiel hart : en men sechter noch dit by/dat het lang aen onse He
ren van Amsterdam ehanghen het/die't op ehouwen hebben/maer nu seghm
hebben sp mee econsenteert/om de Portugies op't lijf te vallen.

Ian Propheet. Wie onse Heeren van Amsterdam ? dat en gheloof ick mi
leven niet / sp zijnder ! al te wijs toe : hoe soumen soo klackeloos den Keuni
van Portugal op't lijf vallen ? sp staen immers met malkanderen in Accooz

Keefje praet. Dats waer maer hy wil niet soo de Staten willen / Is d
niet waer ?

Ian Propheet. Weetje wel hoe bard' datse met malkanderen al esprok
hebben en veraccozdeert zijn ? en waer op dat het is blijven staen ?

Claes Vraech. Neen dat heb ick noyt niet ehoozt : ep liebe vertelt ons dat.

Ian Propheet. Wel dat sal ick gaerne doen/ Ick heb nu den tijdt wel/ T
Heeren Staten hebben den Ambassadeur neghentien Articulen obergheleber
daerin

inne dat sy alles hebben eset wat sy begeeren of eyschen bande Kroon van Portugal/ Tot accomodement over de Differenten en misverstanden tsedert eeniaeren herwaerts ontsaen en gheresen in Brasilen elders onder 't District van 't loy vande West-Indische Compagnie der Vereenichde Nederlanden. En siet zynse in Schrift.

Claes Vraech. Is dat waer Jan Oom? Hoe luyt het ierste Articul?
Jan Propheet. Dat sal ich jou seggen: Sy eyschen de volkomen Restitutie de Compagnie van alle Landen en Capitanien met de Forten geleghen in Brasilen Rio Real Zuyt-waerts ende Rio Grande Noortwaerts, met sijn onder-rich District beyde inclusive; blijvende aen sijn Majesteit van Portugal de Capitanien van Marajan (onder expresse conditie dat Siara sal blijven leggen desert) e aende Gemelte Compagnie de Capitanie van Seregippo del Rey; en dat de onnoemde Landen uyt geenderhande Respecten voor ofte na de Publicatie van Accoort, ontbloot sullen mogen werden van Slaven, Suyckeren, Bestiael, Koof yet dat tot de Fabrique vande Ingenhos en culture vande Lande behoort.

Claes Vraech. Hoe na hebben sy malkaer daer in verstaen?
Jan Propheet. Dat sal ich jou seggen: Den Ambassadeur presenteert alle Landen en Forten aende Compagnie te doen leveren / gelegen bande Noort-ende van Rio Real ende de Zuyt-zijde van Rio Grande mits dat de Capitanie in Siara sal blijven aen den Coningh van Portugal ende niet desert.

Claes Vraech. Wat reden geeft den Ambassadeur daer van?
Jan Propheet. Hy seyt / om dat de Compagnie noyt op de Zuyt-zijde van Rio Real eenige Fortificatie gehad heeft / maer wel op de Noort-zijde.

Claes Vraech. Soo wil dan soo't schijnt den Ambassadeur dat de Rebtier / naemt Rio Real gemeyn sal blijven / d'eene om de Noort-zijde d'ander om de Zuyt-zijde te mogen gebuycken: en seker dat Different is kleyn: Maer waerom wilt den Ambassadeur dat de Capitanie van Siara aen den Coning sal blijven / ende niet desert?

Jan Propheet. Om dat deselve Capitanie des Coninghs eygen domaine is / dat de Compagnie geen recht met alle en heeft daer toe.

Claes Vraech. De Compagnie en begeert die niet / maer wil dat se sal desert woest blijven leggen tusschen beyde / om te meer verseeckert te zyn voor de Portugiesen van die zijde.

Jan Propheet. Die reden en sluyten niet / want daer blijven noch ebenwel verscheide groote Landen en Capitanien ghenoegh tusschen beyde desert leggen / sulcx dat de Compagnie dien aengaende in 't minste geen vrese behouft te hebben.

Keef je praet. Seecker dat onderscheydt is oock al te kleyn om daerom in bezlogh met malkanderen te blijven.

Jan Propheet. Lees Oom ich verstaet oock soo.

Claes Vraech. Maer seghme iens Jan Oom, heeft dit den Ambassadeur langh

langh epresenteert ?

Ian Propheet. Ja ober de ander half Jaer/eermen eens docht de leste g
te Bloot met de ses duysent Man na Brasil te senden.

Claes vraech. Seecker daer ben ick wel in verwondert : wel wat was
nodigh soo groote vergeeffsche onkosten te doen ? daer wy/ sonder dat / al 't
lozen Landt en de verlozen Forten wederom konde krijgen ?

Ian Propheet. Dat sal ick jou seggen : Ten eersten om datmen den Wm
sabeur niet en geloofde/soomen seyde.

Keef je praet. Dat sluyt niet/het besoecken wast nauwt/en dat soud'men h
esien en bevonden hebben : Daerom die uptrustinghe lagh/ na mijn oordeel
een ander moer.

Ian Propheet. Ick gheloof dat oock : Den datmen daer mee insenden
Wap en boozt de rest van't Portugals Brasil af te lopen en dat is nu emist.

Claes vraech. Wel wie waeren doch de drijbers daer van ?

Ian Propheet. Boozt ierst de Compagnie ende daer na de Zeeuwen :
welcke dat soo heftigh dzeben/datse anders de gemaecte Bzede met Castilie
niet en wilde abbzoberen/sulcx datse de andere Pzobintien daer toe genougfa
dzongen.

Keef je praet. Seecker sy hebben haer gat wel eschzapt ; sy mochten't b
anders emaeckt hebben : soo warendes soo veel bergheeffsche onkosten niet
daen / noch soo veel fraye Officieren en Soldaten niet ghebleven/noch oock
veel schoone Schepen om hals ebracht.

Ian Propheet. Hees Om dats 't minst/de schande die wy daer mede ingh
lept hebben/ die acht ick het mieste ; Dat wy daer in Brasil / hebbende me
macht van Schepen/ Volck en alderhande Ammunitie van Pozlogh / als b
daer ons leven opt ehad hebben / ende de Portugiesen wepniger en zwacker a
sy opt waren / dat wy daer noch soo lelich af gesmeert zijn/en noyt minder up
erecht hebben/dat leptme al te diep in me krop.

Keef je praet. 't heeft ons dan daer ghegaen / als Leopoldus het boozlede
Jaer in Vlaenderen.

Ian Propheet. Mijn dunckt het oock : maer 'tis daer me niet enoegh / w
moeten hoger klimmen en wat meer daer upt besluyten.

Keef je praet. Wel wat toch ?

Ian Propheet. Vraegje dat ? geschietet yet by ghebal ? booznamentlijck in
stuck van Pozloghe ? moeten wy niet dencken dat het God alsoo heeft belieft
en dat die't alles soo heeft bestiert ? en behooren wy daer upt niet te leeren de
God Portugal by staet / ende de hant boben 'thoofst hout ? en teghende mach
van ons Landt beschermt ? gelijk hy doet tegen Castilien ?

Keef je praet. Dat weet ick niet niet of dat al vast gaet : want men leest i
de Schzistuur dattet de Kinderen Israels in't eerste oock hiel qualick gingh
doen zij't Landt van Belofte wilde innemen.

Jan Propheet. **Dat is wel waer Hees Maet : maer dat duurde niet langh :**
God Zegende haer terstont daer naer met veel groote en wonderlijke Dic-
typen en quamen ten lesten tot haer booznemen. Hier ter contrarie siemen
at al watmen begint en onderlept / om de Compagnie wederom op de bien te
elpen / dat het al verlozen arbept is / ten helpt niet met allen / 'tis al Oly in't
opet / al moepten bergeefs / al kosten verlozen. Ja ist niet seker dat de Com-
agnie so arm en kael is / dat sy niet een duyt inde Werelt heeft die haer eyghen
ende datse daer beneffens noch met een tynmelgeest beseten is / datse haer
eyghen ghebzeck niet en siet noch haer siechte kent / en niets doet noch begint dan
at tot haer schande upt valt ? wie dit met een rijp oordeel insiet / moet die niet /
ocger op - klimmende / wat ongemeens daer upt leeren ?

Claes Vraech. **Wel wat toch ?**

Jan Propheet. **Daer sel ick jou mijn gheboelen wel van seggen : Ick achte /**
is ick dit alles oberlegh / dat het hiele stuck bande Compagnie van onder tot
oben / veel min haer proceduren God in't alderminste niet en behaghen / ende
at hy daerom booz al de Werelt zynen Toozen op deselbe heeft uptgestort ; dan
ik laet elck een daer in zyn geboelen.

Claes Vraech. **Ma jou seggen soo souder niet veel hoops zyn / dat de Com-**
agnie weer op de bien sal komen / en dat al het smeren bande Heeren Staten
bergeefs is.

Jan Propheet. **Dat's recht upt gesept / mijn geboelen.**

Claes Vraech. **Wel hoe wou sijt dan hebben ?**

Jan Propheet. **Laet ons dat oberflaen / en op een ander reys daer van praten.**

Claes Vraech. **Ick ben te breen : verhaelt dan wat het tweede punt is dat**
Heeren Staten eysschen vanden Ambassadeur.

Jan Propheet. **Dat sal ick doen : en seggen sy : Alsoo in't voorsz District**
rscheyde Landen door de portegiesen uyt de Bahia sijn geruineert geworden, en
ecialijk de Capitanieu van Rio Grande, en paraiba en andere t'eenemael ghede-
steert en onbruyckelijck gemaect ; soo eysschen sy : dat d'Onderdanen van den
oning van Portugal alle de Slaven, die daer uyt gehaelt en wegh gevoert sijn, we-
rom sullen restitueren, ende daer by oock doen Restitutie van alle de Fabrique en
aterialen tot de Ingenhos specterende ; en by de portegiesen gherooft, en dat tot
en eynde d'Ingesetenen van het Neerlandts Brasil vry sal staen t'allen tijden na de
publicatie van de Vrede haere geroofde Goederen, bestaende in Slaven, Karossen
Coper te vervolgen ende vindiceren in persoon ofte door gemachtighde, ende dat
in Richter ter plaetse daer die achterhaelt werden, uyt krachte van de gemaecte
rede, op bewijs daer toe verthoont, gehouden sal wesen de voorsz Goederen aen-
eygenaers of haere gemachtighde promptelijck te betalen en doen volgen, sonder
nige Forme van proces of trainissement.

Claes Vraech. **Wel wat heeft den Ambassadeur daer op esept ?**

Jan Propheet. **Dat sel ick jou verhalen. Te weten dat hy met alle neerstig-**
hepdt

heydt dat Article heeft geexamineert/ ende daerinne veel zwaarigheden ghebon-
den/niet moghelijk zijnde dat de Restitutie vande geroofde Slaven en Ossen
geschiede/ om dat sy mogelijk doot sullen zijn: Daer-en-boven dat hy seer no-
digh heeft gedocht datmen een seckeren tijdt beraemt / binnen dewelcke dat
men alle 'tselbe sal mogen eyschen/om dat andersints alle daghen nieuwe kra-
keelen daer upt sullen ontstaen/ tegen de nature vande ghemaecte Drede / die
vast en onverbrekelyck moet blijven/ hem boozts refererende aen zijn antwoort
op't vierde point of Articul hier na volgende.

Keefje praet. **Mijn dunckt sy hebben alle heyl gelijk: Immers ick en kan
niet sien dat hier ober de Drede behoort achter te blijven / het onderschept is te
kleyn.**

Claes Vraech. **Segme eens hoe luyt het derde point?**

Ian Propheet. **De Heeren Staten eyschen daer by/ dat die vande Portugie-
sche Natie in Brasil, subjecten vande Coninck van Portugal gehouden sullen sijn te
leveren aen die vande West-Indische Compagnie, ter plaetse daer toe aen te wijfen
een duyzent Karossen ende een duyzent Koe-Beesten, twee hondert Paerden, drie
hondert Schapen, eens, ende dat binnen den tijdt van drie Iaren, namentlijk in
Martio, Anno 1649. vijf hondert Ossen, vier hondert en tachtigh Koeyen,
twintigh Stieren, hondert paerden en hondert Schapen, ende de volgende Iaren,
yder Jaer twee hondert vijftigh Ossen, twee hondert Koeyen, thien Stieren, vijftigh
Paerden en hondert Schapen.**

Claes Vraech. **Wel dat is immers een eerlijcke en billiche eysch/ ende booz
de Compagnie heel nodigh: want ghelijck alle onse Landen van haer Beesten
berooft zijn door de Rebellen/ soo ist meer als reden dat sy ons andere in plaets
leveren/en wat sout de Compagnie baten of sy al haer Landt weerom hadden/
als sy gien Beesten hadden om 'tselbe te beneficeren?**

Ian Propheet. **Is waer ick hebber oock niet veul tegen: maer den Amba-
sadeur wil daer niet aen / ja hy versoekt dat de Heeren Staten daer van willen
desisteren/ om dat het booz die vande Bahia en Rio Enero niet allenelijck onmo-
gelyck is sulcx te presteren/maer dat het oock onredelijck soude zijn / dat sy luy-
den/die niet een Beest genoten hebben of getrocken upt onse Capitaniën/so veel
Beesten souden moeten leveren.**

Claes Vraech. **Waerom ist haer onmoghelijk? Sy hebben immers Bee-
sten enough / dat is immers een kleynigheyt booz haer / ende onse Landen
hebbense van doen.**

Ian Propheet. **Is dat een kleynigheyt? Sy hebben selfs soo veel Beesten
niet: sulcx/soo sy die mosten leveren / sy selfs geen houden souden / en dat soud
oock geen reden zijn.**

Claes Vraech. **Wel waer sal de Compagnie van haer Beesten krijgen/ die sy
van doen sullen hebben tot de Culture van haer Landen?**

Keefje praet. **Sy moeten die soecken in de Capitaniën van Fernambock
die s**

e sp ongeschent/en ongeplondert weerom sullen krijghen/ en zijn daer soo veel
et / de rest meugen sp gaen soecken of halen in de Capitanien van Sergippe
el Rei, en d'andere woeste of deserte Capitanien / die tusschen ons ende haer
bewoont sullen blijven leggen/ of sp mogen die uyt Rio de la platte haelen , of
en Cabo verde daer beyde veel Beesten zijn.

Ian Propheet. **Altijt mijn dunckt / als d'Inwoonders vande Capitanien**
an Rio Enero en de Bahia onmogelijck is die Beesten te leveren/ soo sonder haer
iben te bederven/ soo dunckt my datmen haer dat niet behoort te bergen. **Wat**
anckt jou daer of Joost Jansen? **Hy segtet niemendal toe.**

Joost Jansen. **Mijn dunckt het oock soo / en daer by noch dat het niet rede-**
ck sou zijn/ dat die de boozsepde Beesten souden moeten op brengen / wat gae-
t huur aen/ sp en zijn immers geen oorzaeck vande Brasilsche Rebelle. **En**
udemmen daerom in Oorlogh blijven met malkaer? dat dunckt my sou oock
iet veel slupten; men most daer ober stappen. **De Compagnie sal wel Bee-**
en binden/ tegen datse die van doen sal hebben/ al soudemense van hier uyt het
landt daer heen senden/ ghelijckse wel eer na Nieu-Neerlandt ghedaen hebben.
Jan Oom wat segh jy daer toe?

Ian Propheet. **Joost Oom / ick segh oock soo: Dree is best / en datmen al**
zul door de bingeren moet sien om die te hebben / denckt wat de Portegiesen al
meerom geben.

Claes Vraech. **Dat obergestlagen Dzienden / seghmen iens Jan Oom/ hoe**
uyt het vierde punt?

Ian Propheet. **Dat sel ick seggen: Alle die gene die voor desen gewoont heb-**
en inde Capitanien vande West-Indische Compagnie, onder de gehoorfaemheyt
vande Heeren Staten, ende uyt oorzaecke van schulden of andersints daer uyt ghe-
eken sijn, en gaen wonen onder het gebiet vande Koninck, sullen gehouden blij-
en te betalen sodanige schulden als sy bevonden sullen werden deuchdelijck schul-
gh te wesen, soo aende Generale West-Indische Compagnie als particulieren, en
sullen de Rechters vanden Coninck gehouden sijn, t'allen tijden, als sy daerom
gesproocken worden, te administreren goet kort en onvertogen recht.

Claes Vraech. **Wel wat heeft den Ambassadeur daer op geantwoort?**

Ian Propheet. **Dat hy daer me te vreen is / allienelijck dat deselve schulde-**
ers op deselve manier gehandelt/ en daer toe so veel tijdt gegeben sullen wer-
en/ als die niet en zijn vertroocken/ of gelijk de Compagnie sal ordonneren dat
e haer schulden sullen betalen die in't Landt blijven.

Keef je praet. **Dat komt oock al by.**

Claes Vraech. **Hoe luyt doch het vijfde punt?**

Ian Propheet. **Dat van gelijcke sullen betaelt werden de schulden deuchdelijck**
pretendeert op de Onderdanen vande Heeren Staten, by de Portugiesen ver-
bocken sijnde uyt de Capitanien vande West-Indische Compagnie, en dat de Rech-
ters vande Heeren Staten Generael gehouden sullen sijn, ter Requitie vande voorsz
Portugiesen te administreren prompt en goet recht.

Claes Vraech. **Wel dat heeft oock zijn beschept/de Portugies heeft daer niet tegen acht ick wel.**

Jan Propheet. **Dats waer.**

Claes Vraech. **Hoe luyt het seste Articul?**

Jan Propheet. Daer op tien mylen ontrent d'uyterste Frontieren ten weder sijden geen nieuwe Forten of stercke plaetsen, oyt geleyt of gemaectt sullen mogen worden, als met kennis en believen vande Regeringe aen de een en d'andere sijde ende dat die gene die gesint sal wesen eenigh nieuw Fort of stercke plaetse te bouwen, gehouden sal sijn d'andere tijdelijck daer van te waerschouwen, om gelijckelijck met deselve in spectie van de plaetse te moghen nemen, ende daerinne, soo hi sulcx geraden vint, te bewilgen.

Claes Vraech. **Wel heeft dat den Ambassadeur toegestaen?**

Jan Propheet. **Ja.**

Claes Vraech. **Hoe luyt het sevende Articul?**

Jan Propheet. Ende op dat alle achterdencken wel genooten ende nieuwe onlusten geweest mogen worden, die t'eenige tijden soude mogen ontstaen tusschen d'Ingeseenen van't Nederlandts Brasil, ende d'Onderdanen van den Koninck van Portugal, sullen d'Ingeseenen en Onderdanen ten weder sijden soo wel geestelijck als wereltlijck haer onthouden van alle communitatie, ende passage te Water of Lande, sonder kennis ofte goet vinden vande hooge Overigheyt ter plaetse voor so nochtans dat dat Articul niet en sal derogeren de permissie op't vervolgen van Goederen en schulden hier vooren toegestaen.

Claes Vraech. **Hoe smaecht dat den Ambassadeur?**

Jan Propheet. **Hiel wel/dat staet hy me toe.**

Claes Vraech. **Dats goet: Hoe luyt het achtste punct?**

Jan Propheet. Dat de Coninck van Portugal ende die vande Portugiesche Natie in Brasil, gehorende onder de Croon van Portugal, sullen gehouden wesen en in solidum ende een voor al op Risico en pericul vanden Coninck en die vande Portugiesche Natie, te leveren aen die vande West-Indische Compagnie, in aensien vande vergoedinge van schade, en dat op't Recif Jaerlijcx duysent Kisten Suycke half Blancos half Mascovados, de kist genomen op twintigh Aroben van goede ende leverbare waeren, voor den tijdt van thien Jaren, daer van d'eerste leveringh gheschieden in Martio 1649. ende soo vervolghens van Iaere tot Iaere, ende sal hi vordere gepretendeerde vande voorsz West-Indische Compagnie, over haere gedeelte de schade, werden gesubmitteert aen de uytspreecke van onpartydige Arbiters, yder der Contrahenten een te verkiesen, dewelcke, in kas van discrepantie, een de de tot haer sullen assumeren.

Claes Vraech. **Wel hoe smaecht hem dat? Dat is immers al gratelijck gestelt.**

Jan Propheet. **Den Ambassadeur is daer me te vreden: maer in't ferwiertter wel eens soobeel geepscht.**

Keel je praet. **Seecker** dats mijn lief datse in dat punt verdragen zijn/want
dat acht ick het tweede punt te zijn daer't op aen komt.

Jan propheet. **Neen** Kees maet dats noch soo klaer niet als je mient.

Claes Vraech. **Wel** wat gebzeecht daer noch aen?

Jan propheet. **Dat** sel ick je seggen : de steert van dit Articul/aengaende de
ordere pzetentie van de West-Indische Compagnie over haer ghel. deschade/
dat sulcx gesubmitteert sou worden aen d'uptspzaeck van onpartydighe Arbi-
ters etc. Daer wil den Ambassadeur niet aen ; en versocht datmen dat daer
upt wil laeten / of datmen 't gheheele Articul in d'uptspzaeck van Arbiters sal
ellen/wat de Compagnie booz haer gelede schaede in't gheheel sal hebben / hy
zeent oock dat de tien dupsent Kisten Supcher, die hy belooft te geven, by ons
f de Compagnie soodanigh in consideratie behooren te komen / datmen op
andere Articulen so nau niet behoort te sien ; als oock dat daer upt lichtelyck
beverom nieuwe onlusten souden ontsaen.

Keel je praet. **Seecker** hy spzeecht met goede reden : men behoort die steers
aer af te laten/of zijn pzetentatie aen te nemen.

Jan Propheet. **Ich** verstaet't oock soo.

Claes Vraech. **Ist** daer me ghenough? Wie sal de Compagnie en de parti-
culieren haer schade dan vergoede die thien mael meer bedragen.

Jan Propheet. **Laetse** dan dat stuck hiel submitteren/ en wat dan d'Arbiters
bissen sal den Koninck betalen.

Claes Vraech. **Wel** sy mochten haer niet met allen toe leggen.

Keel je praet. **Dat** sou al zijn perijckel lopen/ende dan sou hy by zijn/en zijn
tien dupsent Kisten houden.

Claes Vraech. **Wien**se dat Kees maet? Ich sou dan de Compagnie raden
te thien dupsent Kisten lieber te nemen / en de rest quijt te schelden : ende het
pisse booz't onwisse te nemen : 'tis seecker waer alle onghewesen bonnissen en
pyspzaeken lopen haer perijckel. Maer ebenwel de Compagnie is daer me niet
eholpen/ ick weet niet hoe zij't daer me stellen sal die som is te kleyn.

Jan propheet. **Liebe** Claes Om trecht aen dat snoer niet / al had sy vier-
mael soo veel 't sou haer doch niet helpen.

Claes Vraech. **Hou** Jan Om gaet boozt/hoe lupt het negende Articul?

Jan Propheet. **Claes** Om het negende, thiende en elfste Articul gaet Angola
en/ende het twaelfste het Eplandt van Sint Thome.

Claes Vraech. **Sijnse** daer oock al oneenigh over?

Jan Propheet. **Waegje** dat Claes Om? daer over is de grootste twist / en
pisse malkanderen daer in niet en verstaen / soo ist geschapen dat wy met Por-
ugal in een openbaer Oozlogh sullen verballen / en hoe die upt sal vallen mach
God weten / ick wenschte dat dat vershil kon by gelept worden.

Claes Vraech. **Segje** dat Jan Om? ister soo gestelt / soo wensch ick dat
aer ; maer segme een reys aen wie hapert'et? of wie heeft schult?

Ian Propheet. Den Ambassadeur seyt wy/of de Staten/of de Compagnie/
ende die seggen den Ambassadeur/wat salmer van seggen?

Claes Vraech. Wel dit's wonder/ maer laten wy't eens gaen oberlegghen/
hoe luyt dan het negenste Articul?

Ian Propheet. Dat sel ick je seggen. De Staten eyschen dat die vande Com-
pagnie van West-Indien van wegen haer Hoog: Mog: behouden en besitten sul-
len op de Zuyt-Custe van Africa, alle de plaetsen gelegen tusschen het Coninckrijk
Loango en Beugale en sulcx de geheele Zuyt-Custen, sich streckende vande vier tot
dertien graden beyde incluyt, sonder dat de Portugiesen eenige plaetsen, tusschen
beyde gelegen, op de Zee-kant, sullen mogen bekomen, ende soo sy deselve alrede
mochten bekomen hebben, 't sy met maken van eenige stercken ende Logien ofte
andersints, sullen sy gehouden wesen deselve te verlaten ende restitueren ofte over-
te geven, aen de West-Indische Compagnie.

Het thiende Articul luyt aldus. Doch wat belangt de plaetsen te Lande-waert
in gelegen, by den Coninck van Portugal beseten, sullen de Portugiesen binnen de
voorsz Limiten, en sulcx in't vaste Landt van Africa blijven behouden soodanige
Landen en plaetsen, als sy inden Jaere 1647. hebben beseten, ende oock genieten
de vryheydt van Commertie, sulcx ende in dier voegen als by het voorgaende Trac-
taet van thien Jarige Treves is geconsenteert, mits conditie dat sy vande Slaven en-
de vordere Waeren ende Coopmanschappen aende West-Indische Compagnie
sullen betalen soodanighe Tol of Gerechtigheydt als d'Ingesetenen vande Veree-
nighe Nederlanden gehouden sijn te betalen.

Het elfste Articul luyt soo. Ende op dat daerinne geen Fraude soude werden
mogen begaen, sullen de Schepen vande Portugiesen gheen Havenen, Revieren,
Bayen ofte krieken buyten de Rede vande Stadt St. paulo de Louanda besuyden of
benoorden mogen aendoen, noch oock haer ingehandelde Slaven en vordere Wa-
ren en Coopmanschappen uytvoeren door eenen anderen wech als de voorschreve
Stadt en Haven van Sint paulo, alwaer van outs de Negotie is gestabileert, ende
men gewoon is de Gerechtigheydt te betalen.

Claes Vraech. Seecker Ian Com dit waren drie stercke Pillen / of grove
Brocken booz den Ambassadeur/seggen eens wou hy daer wel an?

Ian Propheet. Wel an Claes Com? hy walgededer soo van dat hy vande
reuck en 't gesicht enoegh had/en sepde dat hy daer aen barsten sou of sticken/soo
hyse in nam.

Claes Vraech. Wel: wat wilje daer me seggen Ian Com? spreecht klaes
uyt.

Ian Propheet. Hy en wilde in't minste dat niet consenteren / al soude alle de
Handelinge na blijven/bresende/soo hy dat toestont / dat het hem zyn hooft sou
kosten/met de ruine van zyn hiele Staet.

Claes Vraech. Wel: sepde hy dan niemendalle daer op?

Ian Propheet. Ja: Hy eyschte dat de saecken belangende de Zuyt-Kust en
Plaetsen

laetsen van Africa gestelt souden werden in deselfde Staet/als die waren ten
de dat den Crebes daer wiert Gepubliceert / en sulcx oock mede volghens de
esolutie van de Heeren Staten Generael in dato den iersten Juni 1644. maer
de Portugiesen Angola wederom hebben in genomen/ so mien ick en sal den
mbassadeur nu zijn woort niet willen staen / en dat hy verstaet dat dat nu aen
Portugal moet blijven.

Claes Vraech. Segje dat Jan Com? o bloemer herten dat sel een otter in't
ostwerck brengen. Maer segme ien reys/stont dat de Portugiesen al by?

Ian Propheet. Waerom niet? Iffer niet openbaer Oorlogh tusschen haer
ons in Brasil? en waerom dan oock niet in Angola en St. Thomé. Had de
ompagnie met haer uytgesonden macht de Bahia konnen nemen of Rio Enero
al de Portugiesche Platen/of die vernielen / mien jy dat zijt gelaten sou heb-
n? Ick mien wel neen / wel waerom soude sy dan niet mede haer best doen?
passen wat te raken? wel seker ick en kan haer daer niet in misprisen.

Claes Vraech. Evenwel ick mien de Staten sullen dat sos niet verstaen/ en
c sy dat soo sullen laten passeren / lieber ien Oorlogh daerom tegen Portugal
n nemen. Maer wat dunct jou daer af?

Ian Propheet. Claes Com ghelooftmen de Staten zijn wel wijser/ sy sullen
t soo hoogh niet eens op nemen.

Claes Vraech. Mienje dan dat sy dat soo sullen laten passeren? en met goe-
n oogen aensien/sonder haer misnoegen daer ober tegen den Ambassadeur te
onen / en die plaetsen weerom te eyschen? Sy weten immers hoe veel dat
s daer aen gelegen is.

Ian Propheet. Claes Com aen die plaetsen is ons soo veel niet gelegen als
mient/daer kan de Compagnie niet dan groote last en koste van hebben.

Claes Vraech. Wel Jan Com hoe praetje dus / binje inde boonen? wel
t's bzeemt epaer.

Ian Propheet. Claes Com jy verstaet me niet / aen die plaetsen is ons wel
et geleghen / maer wel aen de Swerten diemen daer haelt/ende die sullen wy
enwel daer konnen krijgen of gaen halen.

Claes Vraech. Segje dat? dan heb ick't niet eseyt.

Ian Propheet. O ja dat gaet vast/het Accoozt bande Crebes/diemen Anno
41. met Portugal gemaecht heeft / bzencht dat mede. Ende den Ambassa-
ur salt/by't Accoozt bande Vrede / dadelijck oock toe staen/ dat ben ick wel
ecker.

Claes Vraech. Maer dan moeten wy althijt Haber uyt haer hant eeten / en
haer gena leven met de Swerten.

Ian Propheet. Daer is niemendal aen bedreven. De Portugiesen sullen
oortae haer wel machten eenigh krakeel tegen ons te maecken / sy zijn nu al
wel eleert.

Claes Vraech. Wel is dat waer? Soo mochtmen dat uyt het hooft setten.
Maer

Maer dan balter die zwaarighepdt / dat het dan te bresen staet / dat de Portugiesen sullen maecten dat wy aen geen Swerten sullen konnen raecten ; en dat die booz ons al sullen op kooppen / hoe saten wy dan ?

Ian Propheet. Niemendalle Claes Com / daer salmen wel een goet Schu booz schieten / en bedingen / dat onse Schepen daer komende / of booz de Portugiese / of by beurte / of na Proportie bande gekomen Schepen / daer sullen afgebeerddicht worden met haer Slaven.

Claes Vraech. Ian Com dan sien ick oock daer geen zwaarighept in. Maer ebenwel of de Heeren Staten bande Compagnie haer so verdelieten verlepden dat sy Angola en Sint Thomé wederom wilde hebben met de heele Zuyt-Kust van Africa daer by / gelijk sy nu eyschen / of dat sy met Portugal soude in Oorlogh treden / wat dunckt jou / sou den Coningh van Portugal niet Appelen booz zijn gelt neimen / ende liever haer wil doen / dan in soo groote twist en Oorlogh met ons treden ?

Ian Propheet. Neen hy seker : hy souder op laten aen komen / wy mochte ons best doen. En alst al gesept is / dien Oorlogh past ons so wepnigh als her of Portugal : Ja noch veel minder / want sy zijn in't besit / en wy lopen dan byten om. En ey liebe ! wat wouwen wy beginnen ?

Claes Vraech. Wel slaepje in een Nuts ? komje uyt den Raech en weet niet watter omgaet : wel hebje niet ehoort datmen daer vast raetslaecht of del bereert / om Brieven van Represalie te verleenen / om op de Portugiesen te migen roben ? en datter in Zeelandt wel ontrent twintigh Fregatten al vaerdig leggen ende in't Noord-Quartier oock wel vijf of ses / wachtende op de Represalie bande Heeren Staten ?

Ian Propheet. Ja ick heb dat wel ehoort : maer ick heb oock verstaen / dat dat noch soo klaer niet en is / en dat de Heeren Staten van Hollandt daer noch niet toe verstaen willen / gelijk haer oock te prijsen is / want waer toe soude die anders dienen / als om een deel Dieven wederom in Zee te brenghen die onse leste / alse geen Bupt konde krijgen op de Portugiesen / op onse eygen Angeseten souden gaen roben / gelijkmen eertijds dat ghesien heeft / ende wat schade deselve onse Ouders gedaen hebben / is genoegh bekent.

Keefje praet. Ian Com dit en begriypje niet wel / dit leyt op een hiel ander boet.

Claes Vraech. Op wat boet doch ?

Keefje praet. Om daer deur de Portugiesen te dwingen Angola wederom te gheben / en dat met het Eplandt van Sint Thomé en de hiel Zuyt-Kust van Africa ons te laten behouden / gelijk sy ons hebt vertelt / dat wy eyschen en te geeren / want soo dese vijf en twintigh Fregatten Brieven van Represalie worden verleent / soo salt daer by niet blijven / maer eer ses maenden sullender noch wel eens soo veel zijn / booznamentlijck als sy hoozen dat d'ierste wat Bupt maken : en secker ick en han niet sien / of sy sullen alle de Schepen nemen die Port

n: en seecker ick en kan niet sien / /of sp sullen alle de Schepen nemen die de
Portugiesen upt Brasil sullen krijgen/en alsoo defelbe dwinghen na ons pijpen
dansen.

Ian Propheet. Seecker dat is wel een slechten boozslaggh in dese ghelegent-
pdt daer de Compagnie in staet: want de Portugiesen sullen daer tegen oock
er best doen om dat veur te komen.

Claes Vraech. Wel Ian Oom hoe souden sp dat konnen beletten?

Ian Propheet. Hiel wel Claes Oom/en dat op dese manier: boozterst sullen
haer Karbeelen t' huys houwen/ende gien andere Schepen na Brasil senden
s groote Engelsche Schepen/die gemonteert zijn elck met twintigh en vier-
twintigh Stucken/die sullen sp oock in Bloten laten gaen/ beneffens twee of
te hzabe Gallioenen elck met ses en dertigh Stucken.

Keelje praet. Daer passen de Zeeusche Kapers niet op/sp sullen se evenwel
n pakken en nemen; en om dat te lichter te doen soo sullen sp de Schippers en
Matrosen haer Vracht en huur betalen/en daer deur sullen d' Engelschen haer
eer ober geben.

Ian Propheet. Alle dingh laet hem segghen/en Klaes en Broot laet hem ee-
n: Ick weet niet wat wy malkanderen al wijs maecht: Dese Engelsche
llender expzeffelijck opehuurt worden dat sp teghen de boozsejde Capers tot
en lesten Man toe sullen bechten en haer niet ober gheben: en om daer booz
ch te meer verseeckert te zijn/ so sal den Koning van Portugal op elck Schip
n Capiteyn setten/met veertich of vyftich kloecke Soldaten om daer meester
an te blijven en te beter haer te defenderen.

Keelje praet. Maer Ian Oom / de Capers sullen haer dan oock samen
hoolen ende met Bloten dese Engelsche aentasten en nemen.

Ian Propheet. Waer hebje dat opt beleest Klaes maet? Dat laet hem wel
ggen maer soo licht niet doen. De Koberz houwen haer soo niet by malkaer/
haer lopen al ghestroopt op Zee elck na zijn verstant / daer sp meenen datse de
ste Bupt sullen krijgen gelijckmen dat altijd gesien heeft.

Keelje praet. Maer Ian Oom sp sullen Compagnien maecken en Admi-
el-schappen en soo op de Portugiesche Bloten passen.

Ian Propheet. Evenwel seit maer wint zijn: want als Portugal dat hoozt/
lijck sp van tijdt tot tijdt daer van perfecte kennis sal hebben / soo sal de Ko-
nck geen Bloten meer upt senden / ende die van Brasil oock wel expzeffelijck
rbieden/niet een Kist Supckers te Schepen / booz en al eer dat hy dat ordon-
eert: soo sullen dan al de Capers dat Jaer niet vanghen ende met de kous op't
oost wederom naer huys moeten gaen.

Keelje praet. Ja: Maer Ian Oom/dan sullen sp het twiede Jaer daer op
assen en dan sullen se haer schae wel dubbel weer in halen.

Ian Propheet. Al weer mis verstant: want als de Koninck dat hoozt/
ofel hy al weerom doen ghelijck het Jaer te beuren/en stil sitten/en ondertuf-
schen

schen aen d'Ingesetenen van Brasil schrijven / datse vast soo veel Supcheren
maken als sy konnen / en dat hy middel sal schaffen datse gehaelt sullen werden
keef je praet. Maer Jan Com dat is booz Portugal onmogelijck / sy kon-

nen de Brasilsche Vaert niet missen / eben soo wepnigh als wy d'Oostericht.

Jan Propheet. Ist niet beter een Jaer twee of drie zijn Supcheren in Bra-
sil te houden / en die Interest te missen / dan datse vande Roovers haer genomen
souden werden ?

Claes Vraech. Maer Jan Com : wat raet tot het derde en de volgende Ja-
ren ? hoe sullen de Portugiesen dan stellen / dat haer Supcheren niet genomen
sullen werden ?

Jan Propheet. Hiel wel Claes Com : booz ierst mienje niet / dat als des
lieve Capers twee mael met de Kous zijn t'hups ekommen / datse het derde Jaer
wel sullen t'hups blijven / en haer buyck vol hebben van die reyne Neeringh
Wat mijn belangt / ick geloof ja / of ten minsten den meisten hoop / ende als de
Keuninck dat verstaet / dan sel hy zijn Bloot senden en de Supcheren laeten
halen.

Claes Vraech. Maer Jan Com : hoe sel hy't maechen als de Capers he-
derde en vierde Jaer eben sterck upt reen en in Zee gaen ?

Jan Propheet. Als de Keuninck dat hoorst / dan sel hy een hiel ander Registe-
reken / en sulcken Schot daer booz schieten / dat onse Kapers niet veul van-
ghen sullen.

Claes Vraech. Wel wat Schot doch ? dat wensch ick wel te wieten ; wan-
ick bin oock al aengesproken of ick me daer gien part in wil hebben.

Jan Propheet. Hoep Claes Com ? doet dat jou leben dagen niet / 't zijn Ca-
liffen of 'tsullen Califfen worden die dat doen : 't is gien Neeringh die me
God kan bestaen.

Claes Vraech. Wy sullen daer naer van praten Jan Com / seghme wat sou-
de Keuninck van daer regen doen ?

Jan Propheet. Hy sel dan zijn Brasilsche Landen open setten booz de Fran-
sen / Engelsche en Oosterlingen soo Zweden als andere / ende alle deselve consen-
teren daer henen te mogen gaen / om aldaer byelijck te mogen negotieren / mit
datse van daer komende in Portugal haer Supcheren / diese in Brasil gekocht
hebben / sullen komen Vertollen / oock datse in't heen gaen in Portugal haer Lan-
dinge sullen innemen en oock daer Vertollen : of / soo't hem goet en best dunckt
datse den Tol van haer Supcheren in Brasil sullen betalen / ende daer mede re-
gel-recht naer haer Landt gaen / of daer't haer ghelieft. En wat dunckt jou
nou / sullen de Capers die Schepen dorben aanspreecken en nemen ? Ick meen
wel neen.

Keef je praet. Ho al eben dol / daer sullen se niet op passen.

Jan Propheet. Ick meen de Staten sullen haer wel drie mael bedencken / en
sy dat consenteren sullen / want soose dat deden / soo kregen sy die allegaer aen den
hals /

als/ende soude ons tien mael meer schae doen / en ons die wel weer drie dobbel
en upt kacken : 'tsou oock 'tgrootste onrecht zijn bande werelt en geen reden :
p hebben d' Engelsche en die andere Natien wel na Spagnien en Dupnker-
n moeten laeten baren in d'Oozloge met Spagnien, en waerom dan oock niet
Brasil ?

Keel'je praet. d' Engelsche hebben nochtans wel eer alle onse Schepen ghe-
men die na Spagnien ginghen / gelijk noch de Franssen doen die na Napels
en.

Ian Propheet. En wy sullen dat wel laeten : wy meughen niet al doen dat
ranckrijck en Engelant wel doen of ghedaen hebben : geloofst my die sullen dat
niet verstaen / ende also sullen alle d'onkosten berlozen zijn van dese Caperpe
eenige Tonnen Gouts sullen bedragen.

Claes Vraech. Seecker dat sou een groote slach zijn.

Ian Propheet. Ja Claes Om dattet dan noch daer by mocht blijven ; maer
en : denckt wat het Landt dan noch daer by sal moeten leggen.

Claes Vraech. Wel wat toch ?

Ian Propheet. Vraegje dat Ian Om ? Alle die Jaren dat dese Capers soo
verck sullen gaen als esept / sullen de Staten de ses duysent Soldaten daer in
Brasil moeten onderhouden / en wat mienje wat dat sal bedragen in vier of vijf
jaren ? Ick wil noch verzwijghen hoe veel eerlijcke Officieren en Soldaten
er terwijle om hals sullen komen.

Claes Vraech. Seecker als ick't al bedenck / de Heeren Staten van Hollant
sbent soo qualijck niet beur / datse wat zwaer hoofdigh hier in zijn.

Ian Propheet. Wel ter degen meugje dat seggen Claes Om : Maer dit ist
h niet al / sp hebben noch al andere redenen / om dese Brieven van Represa-
a niet te geben.

Claes Vraech. Segje dat ? welke zijn die toch ?

Ian Propheet. Hoozt toe / ick sel jou noch ienighe gaen verhaelen : Terwijle
men dese Capers soo laet domineren / eenige Jaren langh / al op hoop datse
Jaer tot Jaer het Vercken sullen wasschen / soo salder niet alleen soo veel
dome tijd te vergeefs verlopen / in dewelcke dat men / soomen Bzede maecte /
antsche Landt van ons Brasil wederom soude konnen op de been helpen / en
n volgens oock de Compagnie / maer het staet oock te bresen dat de Portu-
sen door d'een of d'ander middel de Forten van Rio Grande en Parahiba ter-
le sullen sien te bemachtigen / want ick weet sp loeren daer op als de Kat op
Muys / en soo dat geschiet / adieu dan die twee Capitaniën.

Claes Vraech. Wel die soudese ons als men Bzede maecte dan wederom
eten geben.

Ian Propheet. Ja als de Dupbel sterft. Ick twijffel of sp de Capitanie
Pernambock ons dan al souden weerom geben / maer ick gheloof eer dat sp
praten sullen van ons boozts de rest van Brasil af te koopen / gelijkse booz
n wel hebben dozben doen.

Claes Vraech. **Seecker** dit heeft oock al zijn bedencken.

Ian Propheet. **'t** Is daer me noch niet al : maer daer upt sal onghetwijffel oock een openbaer Oorlogh tusschen ons en Portugal onstaen.

Claes Vraech. **Wel** wat sel ons die schaen? en daer sullen de Portugieses selfs d'oorzaeck van zijn/en wy sullen met God en met eeren die wel uptboeren ja wat mach ick seggen den Keuninck van Portugal is dan verlozen.

Ian Propheet. **Soo** spzecken alle onberstandighe Menschen/maer ick bin wel verseeckert dat onse Heeren dat soo niet en verstaen : en wilje daer op wa meer beschepts hoozen / soo leest maer het Advijs op de presentatie van Portugal ick wet je sult wel haest anders praeten.

Claes Vraech. **Wel** hadmen gheen dubbele reden om Portugal op't lijf te vallen / als hy Angola en Sint Thomé niet weerom sou willen leveren? dat die Compagnie wel veertigh Tonnen Gouts gekost heeft.

Ian Propheet. **De** Portugieses seggen/dattet haer toe komt/en dat het haer ter quader trouwen is ontnomen.

Claes Vraech. **En** wy seggen neen. En bewijsen dat met de Articulen van Contract met Mendoca gemaect daer by wel expresselijck is bedonghen / dat den Oorlogh in Brasil eerst sal ophouden na dato dat die Ratificatie op 't selve vanden Coninck hier te Lande sal sijn overgebracht, en eer die quam soo hadden wy die plaetsen immers al wegh/wat valt daer dan op te seggen?

Ian Propheet. **En** sy seggen daer tegen dat de Compagnie ter quader trouwe daer in gehandelt heeft: want segghen sy; doen hier op't Dooz-jaer Anno 1641. haer Ambassadeur quam/om met desen Staet een Tractaet van byentschap te maecken / dattet de Compagnie niet by en stont van die tijdt af eenig ja de alderminste ordze niet te geven om de Portugieses aen te tasten / die haer onder de bescherminge van Don Johan de vierde hadden begeben/gelijck sy nochtans gedaen hebben / en op alsulck haer ordze is Houte-been in Junio 1641 naer Angola gesonden en St. Thomé en heeft die beyde plaetsen inghenomen/er daerom ist een feyt/segghen sy/ die Mala fide dat is ter quader trouwe is gheschiet: En dat kanmen daer noch te meer by af-nemen: Dat immers de Heeren Staten Generael ter goeder trouwe niet en soude hebben vermogen / na de aenkomste van Mendoca alhier te Lande / te delibereren om d'een of d'ander plaetse op de kust van Portugal af te lopen/gelijck sy oock niet gedaen hebben/en sulcx soo en vermochte de Compagnie dat oock niet te doen.

Claes Vraech. **Maer** Jan Com is dat waer? datse die ordze gegeben hebben na dat hier den Portugiesche Ambassadeur was gearriveert?

Ian Propheet. **Dat** meugje wel geloopen Claes Com so seecker alsje leeft, ick heb de Coppe van haer Brieven in mijn hups / die ick jou sou konnen laten lesen/alst te pas quam : maer ick selje noch een reden seggen die de Portugieses by bzingen/te weten/dat als de Bahia haer onder de gehoorzaemhepdt van Don Johan de vierde had begeben/so heeft de Gouverneur aldaer alle zijn Croupen
Stroper

Stroopers en Topers upt onse Capitaniën ghetrocken / ende een Commissaris
nae't Recit gesonden / en ons alle byzientfchap en goede Nabuurschap laten aen-
sieden / met verfoeck van 't selve van onser zijde te doen / ende dat sulcx van onse
Regeringe is geaccepteert. Dit nu niet tegenstaende soo sent sy dadelijck daer
op een Bloot van drie of vier-en-twintigh Schepen / en daer op vier-en-twintigh
Compagnien Soldaten / met alle andere nodige noodrusten na Angola en
nemen dat in / niet tegenstaende dat die plaets soo wel als de Bahia Don Iohan
booz haer Koningh hadden aengenomen / ende van daer gaense met derthien
Schepen na Sint Thomé oock ten selven eynde. Wat dunckt jou Claes Com
s dat niet ter quader trouwe gehandelt? En eben aleens heeft de Compagnie
in de Marajan gehandelt / want daer is den Admirael Licht-hart na toe gegaen /
aan't Recit den lesten October 1641. met veertien of vijftien Zeplen en duple-
cent Soldaten.

Claes Vraech. Maer Jan Com: dit weernemen van Angola breeg ick sal
benwel groot belet zijn vande Dyede / en die wel t'eenemael omstoten / so de Por-
tugiesen dat niet wederom willen geben.

Jan Propheet. Niemendalle Claes Com: Den Ambassadeur presenteert
die questie aen onpartydige Arbiters te setten.

Claes Vraech. Maer ondertusschen wat remedie booz ons om Slaben te
krijgen? want dat Proces soude konnen lang aenlopen.

Jan Propheet. Wel hoe / dat sel onsen handel vande Slaben niet beletten /
want al hebben de Portugiesen Angola soo sullen wy daer mogen komen en soo
veel Slaben haelen als wy van doen hebben / mits aen den Keuningh daer van
oo veel Tol betalende als de Portugiesen.

Claes Vraech. Wel secker dan kan ick oock niet sien of men sel wel accorde-
ren / 'tis oock best dunckt my dat men dat doet: Maer Jan Com segmen een
reys / hebje noch mier redenen tegen de Brieven van Represalie / als je mijn ver-
haelt hebt?

Jan Propheet. Och ja Claes Com: Te weten / dat men die niet en verleent
noch geeft als naer weygeringe van Justitie / ende dat alle Voorsehyinghe en
Solicitationen ten dien eynde te vergeefs zijn. Oordeelt nu selfs offer reden zijn /
om sodanige Brieven te geben / om de Portugiesen te nemen tot booz de Keiber
van Lisbon of tot booz Port a Port of Vianen of Sint Ubis.

Claes Vraech. Secker Jan Com alles wel ober gheslaghen mijn dunckt
cheeft niet veel Fondement. Maer neemt het soo / dat het inder daet Brieven
van Commissie sullen zijn / en juist soo geen Brieven van Represalie.

Jan Propheet. Claes Com daer trefjer / maer dan soudese niet aen dees sy
vande Linie meugen Hoben / of de Heeren Staten souden selfs de Treves daer
ne byken met het Rijck van Portugal / dat is het secreet van die mis.

Claes Vraech. Hoe komtet dat sy sulcken Wyandt vande Capers of Wy-
Gupters zijt?

Ian Propheet. Daerom / om dat daer deur ons Boots-Volck woest en wilde en 't gemeene Volck godloos wort; oock de ghemeenen Coop-Handel en Zeevaert bedorven: mede om dat de outste en eerlijckste Coop-Lupden van ons Landt daer deur verarmen/ en eenige doch weynighe Califfen en Lupden van geen consciencie daer deur Rijck worden: Item om dat dat gestolen goet niet ebedijt/maer gemeenelijck weeronn booz den Dupbel vaert; Item om dattet met geen goede consciencie vande particulieren kan gedaen worden / gelijk ick me veel redenen soude konnen bewijzen; Item om dat men daer mede de bloeck en haet van zijn Nabuuren op den hals haelt. Item: Om dat dat een werck vol ongerechtighepts/ontrous/onbarmhertighepts/tyrannijs/ gewelts en veel andere groote sonden is/ geen Christen betamende/ eyntlijck om dat God sulcx aen Landen en Lupden straft die dat doen of toelaten.

Claes Vraech. Dat leste verstaet ick niet/ dat moetje mijn wat beter uytleggen/ 'tis immers een wettelijcke en geoorlofde saeck.

Ian Propheet. Ja booz de Hooge Ouericheydt/maer het staet in consciencie geen particulier by dat te doen / die alleen den Bupt borghen en daerom in Zee gaen. Want daer staet geschreven/ghy en sult niet doden/ghy en sult niet stelen/ghy en sult niet begeeren/ghy sult u Naesten lief hebben als u selven/en dat ghy wilt dat u de Menschen niet en doen/doet dat oock haer niet.

Keefje praet. Wel hoe praetje dus? De Zeeuwen zijn nochtans sulche fijne Geusen/dat men 't niet doen en mocht/sp en souwen't niet toe laeten/ noch de Predikanten selfs daer niet in reën.

Ian Propheet. Ja kees maet/de Bzomen niet te na esproken/ daer wonen in Zeelandt een deel Hemel-Dieben/Kerck-Gupten/ Schant-Vlecken vande Religie/die al met Gods Woort bedecken wat sp doen / ja schamen haer niet met honderden upt de Kerck te lopen / selfs als men het Abontmael upt sal deelen/ alser tydinge komt dat daer Prijsen opgebracht werden / watter consciencieuse Bzouders zijn dat niet waer? Ip meuchter wel van roemen: dat sp'upt lief de van't Vaderlandt dat deden/en al haer Bupt het Landt schoncken / dan souwese betoonen dat het rechte Lief-hebbers en Patriotten waeren gelijk de Patriarch Abraham dee/maer nu en zijn zijt niet. En gheeft jou dat wonder dat ick gesept heb dat God dat aen Landt en Lupden straft? weetje niet dat die van Rochel oock sulcke vermaerde Capers waeren? en hoe ist haer bekomen? seecker wel ellendigh/ ick schrick als ick daer op denck: en die van Dupnherten dat vermaerde Hoof Nest/ ist haer veel beter ghegaen? Stelt hier nu eens by de West-Indische Compagnie/die voock wat passe te raecken heeft / besiet hoe arm en kael datse is/en hoe haer God geplaecht heeft; Ick laet noch staen hondert en hondert particulieren/die in't lest noch arm en beropt met een ongeruste consciencie gestorven zijn/en Engelandt/dat mee wel dapper daer aen vast is geweest/besiet hoe God dat nu plaeght.

Keefje praet. Jan Com dat gaet niet altyt vast/ exempel aende Turcksche Koberg.

Ian Propheet. Behelpje daer niet me/die van Tunis en Angiers sullen haer straf oock al hebben: ghelijck dat vermaert Roof-Nest de Mammora ghehadt heeft/dat van haer Vpanden de Spanjaers is in enomen: en wat weetje waerom dat God hiunen Tunis en Argiers al te niet sulcken twist sent / dat de groote niet honderde malkanderen daer vermoorden als Honden?

Claes Vraech. Maer Ian Com het contrarie blijkt aende Oost-Indische Compagnie die hebben immers oock dapper toe getast/en geweldig op de Caperte gereet.

Ian Propheet. Soo veel niet alsie mient/men maecht altydt een ding groo-er alst is/en als sy dat deden doen beoochden sy soo seer niet den Vuyt als wel en af-bzeuck banden Vpandt. Behalven dat / soo sietmen/dat haer Actien erst zijn op-gelopen tot vijfen ses Capitalen toe/na dat sy dat gelaten hebben.

Claes Vraech. Wel wat segje van die van Zeelant / die hebben die Reering immers ses veer Jaren gedaen.

Ian Propheet. Dats waer: maer ick vzaegje oock/oft niet mee waer is/dat de meest al haer Reering en Welbaert quijt zijn/en ten naesten by sitten als of: niet te koop hadden? Claes Com soo komen de plaghen / en men weet niet waerom: Hey! repne Reering moet wel baren/daer is Gods Zegen by/wech het de Caperte ick macher niet van hoozen.

Claes Vraech. Nu allangh enough epzaet van dese niuwe Caperte / ber-aeft ons hoe het twaelfste Articul luyt vande Heeren Staten/den Ambassadeur van Portugal obergelebert.

Ian Propheet. Dat luyt aldus: Van gelijcke sullen die vande Compagnie mede besitten dat geheele Eylandt Sint Thomé, met lijne Forten ende Stercken, mede op de Noort-Kuste van Africa alle de plaetsen daer van deselve Compagnie inden laere 1647. in Possessie is geweest. Ende of het mochte ghebeuren dat de Portugiesen sedert den Iare 1642. ende gedurende dese jongste onlusten op't voorz. Eylandt ende de Noort-Kust van Africa binnen de voor verhaelde Limiten mede enige Stercken ofte Logien hadden ghemaect, geoccupeert ofte veroverd, het sy door geweld ofte door eenigerhande andere maniere, soo sullen sy oock gehouden in deselve te verlaten, ende te restitueren in voeghen als voor desen vande Suyt-luste is verhaelt.

Claes Vraech. Wel wat heeft den Ambassadeur daer op geantwoort?

Ian Propheet. Eben het geene dat hy op't negende, thiende en elfste Articul heeft gesept. Sustinerende dat niet groot onrecht het besit van't heele Eplant wert gebordert: want hy sept/dat den Crebes van thien Jaren daer inden sel-ven tijdt Gepubliceert wiert als men van de Heeren Staten alhier de Restitutie vande Forteresse/die de Compagnie aldaer had genomen / epschte: dat deselve Crebes daer wel is onderhouden soo lange de Heer Ian Coenders als Gouverneur aldaer residerende dat daer na / als in zijn plaetse quam de Heer Adam Kelmé, sonder Regart te nemen op't recht der Volckeren / noch te betrachten d'onder-

D'onderhoudinge bande Republiceerde Crebes/ hy met de Portugiesen brack/
exercerende tegen haer alle Acten van Opantschap; dat die daer na weer op hiel-
den dooz't middel van een particuliere handelinghe tusschen hem ende den Gou-
berneur van zijn Majesteit/ dat die oock wel onderhouden wiert/ gheduerende
al den tijdt dat de boozsepde Adam Trelmé daer was: Maer dat zijn Nabolge-
de Heer Jan Mulder, van dat hy daer quam/sich onderstont de Portugiesen te be-
oorlogen/oeffenende tegen deselve alle Opantijcke Acten hem mogelijk zijnde/
sonder eenig Respect te dragen aen het gemaecte Accoozt/ en den Crebes van
thien Jaren: ende gelijk hy daer gekomen was met seven Oorloghs-Sche-
pen/beel Soldaten en groote quantiteit van Ammunitie van Oorloge dat hy't
daer vooz hielt/dat hy hem terstont heel Meester van't gantsche Eplandt soude
maecken/het welcke hem nochtans miste. Dat hy eventwel des Conings Gou-
berneur van't Eplandt dwong om op nieuws met hem te accoorden/en hy Ede-
te beloben/het selve t'onderhouden/ totter tijdt toe dat sy antwoozt daer op van-
de Heeren Staten soude hebben ontfangen/met verklaringhe dat hy alle 't selve
dooz speciale ordze van d'selbe hadde ghedaen: sulcx dat tusschen de boozsepde
Gouberneur van wegen zijn Majesteit aen d'een zijde/ende de booznoemde Jan
Mulder aen d'ander zijde/op den 12. Junij 1644. een Accoozt wiert gemaect
in't bywesen van beyder zijts Raden: Dat in't vijfde Articul van't self de se-
paratie of verdeplinge ghemaect is van de Landen en Frontieren die d'een en
d'ander partje soude besitten: dat in't vyfthiende Articul staet/dat tot voltrec-
kinge van al 't selve/sy twee personen soude senden daer toe bequaem/d'een aen
de Heeren Staten Generael/ van wegen de boozsz Jan Mulder, om deselve daer
van Raport te doen/en d'ander van weghen de Gouberneur van't Eplandt aen
zijn Majesteit van Portugal/en dat met het self de Schip/dat hem in d'Acores
soude aen Landt setten/om van daer na Portugal te varen / om zijn Majesteit
van't selve meder'informeren; en dat men ondertusschen alle Opantschap sou-
de doen cefferen ende de Wrede onverbreeckelijck onderhouden / totter tijdt en
wijle datse antwoozt soude hebben gekregen elck van zijn principale: dat daer
hy noch ten overbloet is geboeght / dat/soo hy d'een of d'ander partje/wie het
oock waer/d'een of d'ander Articul van dat gemaect Accoozt gebroken wiert/
dat die selve alle schaden en verliesen daer van soude dragen en betalen / en daer-
en-boven noch verliesen het Recht ende Pretentie die hy op zijn contrari partje
mocht hebben: Dat het self de tot meerder bebestinghe of verseeckeringhe en
strickter onderhoudinge met expresse Ede ten weder zijde wiert bebesticht: dat
daer na het Schip met de twee boozsepde Personen/ten eynde als boozen ver-
haelt / van daer vertrock: maer dat nauelijck vier Maenden en een half daer
na verlopen waren of de boozsz Jan Mulder brack dese publique of ghemaecte
Wrede die hy soo solenneel met den Gouberneur hadde ghemaect; dewelcke
hy liet weten en aenseggen / dat hy dadelijck het Goubernement van't boozsep-
de Eplandt most quiteren en aen hem oock overleveren zijn Fortresse / boozsz
hem

hem oock onder zijn gehoorzaamheyt begeben of van daer vertrecken soo't hem
liefste/naer Portugal / Brasil of ergens anders heenen soo't hem lief waer/
met sijn Soldaten en Artillerie/en dat hy daer toe hem niet een Schip soude
verfien / met verclaringhe dat sulx d'ordre was die hy van sijn Princepale had
ontfangen/en dat die het ghemaecte accoozt niet en hadde willen approuberen:
dat den Gouverneur dese procedueren wel vzeemt vont als zijnde inder daet een
openbare verbzekinghe vanden gedaene eet en het ghemaecte accoozt / ende hem
niet seggen dat hy noch niet en konde antwoort upt Hollandt hebben / noch hy
zelfs niet upt Portugal/en dat sy boben dien wel expreffelijck gehouden waren
en Crebes van thien Jaren t'onderhouden/die daer int Eplant was gepubli-
ceert en dat hy gebzick van 't selve sy Capitale Crimen soude begaen tegen haer
Heeren en Meesters: maer dat de voozsepde Jan Mulder/sonder ergens na te
dozen de voozsepde Gouverneur met geweld van Wapenen dwongh het Gou-
ernement vant Eplant te quiteren of sich onder hem te submitteren/om hem
an die veratie te verlossen/als hem niet konnende vooz die tijt resisteren/ vooz
de klepne macht van Soldaten als anders die hy hadde / als hem 'teenemael
verlaetende op de voozverhaelde ghemaecte en beswozen vrede/dat hier op den
Ambassadeur van Portugal aen de Heere Staten Generael zijne clacht oock
heeft overgelevert/en op deselbe verforcht dat haer Ho: Mo: soude belieben or-
de te stellen tot vergoedinge van de verliesen en schaden by de Portugiesen ge-
den / en dat alles mochte blijven in deselbe staet soo die was ten tijde dat de
Crebes daer wiert gepubliceert /sonder eenighe de minste veranderinghe niet
te laten ; ende eyndlijck dat het selve by haer Ho: Mo: oock is goet ghevon-
nen en geresolueert / hoewel daer niets op is ghevolght. Sulcx dat de Com-
pagnie niet anders als een Fort daer op 't Eplandt hadde als wanneer den Cre-
bes daer wiert Ghepubliceert : en of sy wel tot drie verschevde tijden daer na
Inwoonders aldaer vyantlijck heeft aengetast en overvallen / soo en heeft sy
achter niets meer daer by ghewonnen dan sy te voozen hadt/ ghelijck sulcx by 't
voozsepde leste Accoozt is te sien.

Claes Vraech. Zeker Jan Com leydt de saecke soo / soo en hebben wy im-
mers geen recht dat heele Eplant te eytschen/ dan ick gis de Portugiesen sullen
dat nu mede al weer ingenomen hebben/wat dunct jou daer af Jan Com?

Ian Propheet. Het kon wel zijn Claes Com: men leydt ghemeenlijck soo
gewonnen soo verlozen.

Keel je praet. Maer de Compagnie is dat Eplandt heel noodich tot haer
beneeschē handel om haer Schepen/ van de kust komende/ daer te beladen/
in alsoo niet ledigh t'huys te komen/ gelijk sy wel eer plegen.

Ian Propheet. Dat is waer/maer dat geeft geen recht,

Claes Vraech. Ja wel als ick't al bedenck/so dunct my niet de pijnwaert
te zijn/datmen over dese betrefinghe in een openbare Oorloghe met Portugael
oude treden. Want wat is juist daer soo veel aengetegen of wy Angola en St.
Thomé

Thomé besitten of de Portugiesen / als den handel evenwel daer ons ghemeyn sal blijven? dat het Principaelste is.

Ian Propheet. Daer valt geen questie over.

Claes Vraech. Maer Jan Oom. Ick hebje bergheten te vraghen / wat wou de Keuninck van Portugael doen als de Heeren Staten daer niet op en passen / en ghestadich booz de Vap ses of acht Oorlogs-Schepen hielden en daer me al lieten nemen of slaen / wat daer upt en in wilde / so van Portugiesen / Franssen / Engelschen als Sweetsche / sonder oppemandt te passen terwyle de Capers aen de Caep Augustijn al nemen / wat daer upt en in wil / ende dat se daer-en-boven noch twee of drie dupsent Man na Brasil sonden / om de Rebellen te beter te dwinghen / ghelijckie weet dat de Heeren Staten dat wel doen kunnen als zy maer willen?

Ian Propheet. Ick beken dattet dan die bande Vap / en in sonderheyt de Rebellen van ons Brasil hiel quardt souden hebben ; Maer datje mient dattet dan booz ons hiel ghewonnen sou zijn / dat is misverstant / maer dan salt na mijn gheboelen booz ons noch slimmer zijn / want soo de boozsepde Rebellen het te quaet krijgen / so sullense de heele Capetanpe van Fernambock af-branden / verwoesten ende upt-plonderen / ghelijck sp de Capetanpen van Parijba en Rio Grande hebben ghedaen / ende met alleden Vuyt / Beesten en Slaven na de Bay gaen en na de Bossen / ende daer upt gestadich dat Lant met partijen soo overbaeren / datter niemant van ons het hert sal hebben om een Supcher Meulen op te maecken / of ien ienich Supcherriet off yet wat aers te planten ghelijckie weet / dat sp dat soo wel oock kunnen doen als de Staten dat ander ; Wat dunckje nou is dat dan booz de Staten al gheraden? en sout daerom niet beter zijn Dzee te maken op eerlyche Condittien? en lieber op een Leur en seur niet te sien?

Claes Vraech. Maer ghenomen de Heeren Staten wilden parsoz Angola weerom hebben / sout booz Portugael niet best zijn dat weerom te geven / dan die slach bande Staten te verwachten? Want daer deur soude Portugael immers van haer hiele Regotie op haer Brasil t'eenemael berooft of af-gesneden werden / dat haer groote schade sou geven.

Ian Propheet. Claes Oom: Ick seg Ja. Maer neemtet jens verkiert / ghenomen den Keuninck van Portugal wil dat niet doen / off altyt nergens anders toe verstaen als die questie te verblijven / soudet booz de Heeren Staten al wijfheyt zijn daerom juyft in sulcken onkosten te verballen / al ons Nabuurren op den hals te halen ende daer-en-boven het Neerlandts Brasil in sulcken pe-rijckel te stellen?

Claes Vraech. Wel neen.

Keef je praet. Maer je bergeet het Principaelste.

Claes Vraech. Wel wat is dat?

Keef je praet. Dat onder den eytsch bande Heeren Staten aengaende Angola

Angola verstaen en sulcx mede gheepscht wert / dat de Portugiesen sullen moeten af-stant doen van de heele Kust van Africa van vier tot dertien graden toe, volgens het negende Artijckel **Plus van Jan Com verhaelt** / sonder dat de Portugiesen geen eyghen handel plaets sullen meughen hebben op de voorseyde Kust, ende soo sy alrede eenighe mochten hebben bekomen, dat sy gehouden sullen sijn selve te verlaten ende aende Compagnie over te geven, en dat den handel van de Swarten op sijn oude plaets tot Louande sal blijven, voor ons en haer, midts dat sy van haer Slaven Tol sullen betalen aen de Compagnie gelijk d'Ingesetenen deser Landen, en daer en spreekje niet van.

Claes Vraech. Nu genomen de Keuning van Portugal leverde/om breefs-
sij Louande met het Fort / dat zijn Volck onlanghs hebben ingenomen/weer
ver aen de Compagnie wat was van daer an bedreben datmen den Ambassa-
deur sijn ierste epsch toestont?

Jan Propheet. Claes Com dat sel ick jou segghen: Alsmen de Portugiesen
haer eyghen Handel-plaets op de Zuid-Kust van Africa toestont / dan souden
den hielen handel vande Swarten daer heen trecken / en ons op den dupm
aten Fleupten / hoe heerlijk souden wy dan sitten met onse Plaetsen in Ango-
la niet waer? eben alliens of wy Dyakel te koop hadden.

Keef je praet. Wel soo salt ons dan by staen in haer Zee-Havens te ko-
nen en daer de Slaven te halen die wy van noode hebben.

Jan Propheet. Maer verstaeye me niet? Dan souden wy de lasten vande
Barnisoenen van onse Plaetsen in Angola op onsen hals allien hebben / sonder
enich profijt of Tol te trecken / ende gedwongen sijn by haer te komen en haer
aer soo veel Tol van onse Swerten te geven alst haer goet docht; behalven
dat wy dan noch op haer ghenae soude moeten leven van Swerten te krijgen
sijn niet: Ja alst haer dan in't Hoofst quam soo kregghen wyder wel niet ien /
aer wy nu ter contrary met onse epsch den hielen handel vande Swerten in on-
sen handen / en gelijk in ons gebwelt sullen hebben / so dat sy op ons gena souden
moeten leven / en als wy willen na onse Pijpen dansen; Behalven dat wy
aer daermede souden in dwang houden haer Contract te houden / en sulcken
puls in Brasil ons niet mier te maecken als sy edaen hebben.

Keef je praet. Dat lijkt oock al: Maer den Ambassadeur mercht dat
oock wel / en wil daerom dat niet toestaen / behalven dat hy seyt dat dat sou
tijden tegen de Reputatie van sijn Keuning en 't Rijk van Portugal.

Toost Janz *Somma sominarum* / het misvertrouwen van d'ien en
ander is oorzaeck datse hier over nieten hebben konnen Accorderen / 'twaer
ochtangs te wenschen dat die wech ghenomen in de wer

Jan Propheet. Toost Com: allebey is haer veul aen Angola gheleghen /
want de hiele welbaert van haer en ons Brasil hangt aen de Swerten / diemen
haer haelt / om het Supcheriet te planten / het Supcher te maecken en voort
derhande arbept daer te doen / om dat die soo wel teghen de hitte kunnen / en
daerom

Da erom geef ick oock haer bey gelijck datse daer op lerten; Maer hier in heb-
ben se weerom onghelijck / dat se elck op haer stuck soo vast staen.

Claes Vraech. Wel soumen niet een Middel-wech kunnen binden / daer
se bey mee te breeen waren?

Ian Propheet. Dat vragender wel mer als **Jp Claes Oom**: Wat mijn
belangt / mijn dunckt dattet in ons Regart oock best waer / datmen dat de
Want ghenomen de Kueningh stont om Bzeeds wil / onsen rysch toe / soo sal
de Portugiesen klepne Kunst zijn / om ons te beletten dat wy niet een Swer-
sullen krijghen / daer wy selfs Meester zijn.

Claes Vraech. Wel segje dat? dat kan ick niet begripen hoe sy dat van kla-
ren souwen.

Ian Propheet. En ick hiel wel: Want dit moetje weten / dat de Portugie-
sen den handel vande Swerten t'eene-mael in haer handen hebben / en datse
daer in malkanderen dan den Bal toe-haetsen sullen / dat niemandt als haer
Natie Swerten sullen krijghen / en ons Volck sullen sy laten toekijcken / selfs in
onse Haven van Louanda: En ghelijck haer dat sal vyz staen / sen ons op
hoogste schadelijck sal zijn / soo acht ickt oock noodich en best te zijn / datmen
een Middel-wech beraemde / daer by dat vooz ons dese swaerichydt wierd
wech ghenomen.

Claes Vraech. Wel wat voozslach souje daer in doen?

Ian Propheet. Liebe Claes Oom daer bin ick al veul te slecht toe / maer
ick wilje wel segghen / wat ick van andere daer van ehoozt heb.

Keesje praet. Dats al ebenkens **Jan Oom** seg op maer.

Ian propheet. Ick was onlangs op ten plaets daer vier voozslagen gedaen
wierden / die ickje allegaer set gaen verhalen. De ierste was dese: Datmen
de Portugiesen haer eygen Handel-plaets van Swerten op de Zuyd. Kust van
Africa soudent toestaen / midts dat sy ebenwel op onse plaets van Louande sul-
len moghen komen / ghelijck als wy oock op haer plaets / met alsulcke Coop-
manschappen en soo veel Schepen als elck sal believen / en dat sy in onse plaets
ende wy in haren plaets / Swerten sullen moghen koopen en daer uytvoeren
sonder eenigh belet; Oock datmen op beyde plaetsen eben groote Tol sou set-
ten / soo op de Coopmanschap als Swerten / en datmen op beyde plaetsen al-
le de Swerten half en half sou deplen. De tweede was; Dat alle de Sche-
pen vande Compagnie of van desen Staet / komende op onse of haer plaets
om Swerten vooz de Portugiesche Schepen af-ghedaerdicht sullen werden
met haer Ladinghe / te weten / die alle Maenden of twee Maenden daer ko-
men; Te weten dat de Hollantsche Schepen die in Ianuario en Februario daer
komen / vooz de Portugiesche Schepen van die Maenden met haer Slaven af-
ghedaerdicht sullen werden: En soo voozts het heele Jaer deur: Welber-
staende dat de Portugiesche Schepen van die Maenden / daer na vooz de Hol-
lantsche Schepen van Meert en April sullen werden afgebeerdicht; De derde
was

was / Dat de Hollantsche en Portugiesche-Schepen / soo op d'een als d'ander
plaets met haer Slaven afgebaerdicht souden werden by beurte ghelijckse
maer zijn ghekomen. De vierde Boorzslag was : Dat beyde de Hollantsche
en Portugiesche Schepen / op beyde plaetsen met haer Slaven afgebaerdicht
souden werden / na de quantiteyt van schepen die daer alle twee of drie Maen-
den sullen arriveren / sulcx datter telckes twee Portugiesche Schepen afghe-
baerdicht sullen werden tegen een Hollants / by aldien datter in die tijt eens so
veel Portugiesche als Hollantsche zijn ghekomen : alles met dat verstant dat
de Tollen op beyde plaetsen eben hoogh gestelt sullen werden.

Claes Vraech. Wel waerom en zijnse op d'ien of d'ander manier of op ien
van dese boorzslaghen niet veracordeert ? Want op welck datter is / soo kan
ick wel sien / dat wy verseeckert sullen zijn van niet gheboort te worden van de
Portugiesen met de Swerten / en dat wyder oock ghenoech sullen krijghen.

Ian Propheet. Ja maer Claes Com Jp begrijpt dat niet wyl / soo de Hee-
ren Staten en de Compagnie dat toestonden / soo breefsen sy alweer dat de Por-
tugiesen die hiele Swerten handel na haer plaets souden trecken / ghelijck sy
dat doen kunnen / en dan wast alweer t'ouwe / en souden wy met de lasten van
onse plaetsen weerom blijven sitten en op haer ghena moeten leven / ghelijck
ik heb eseyt.

Claes Vraech. Wel dan waert best / al vergundemen haer een besondere
handel-plaets / datmen bedong dat eben wel de hiele Swerten handel op on-
se plaets tot Louande sou moeten blijven / daerse altydt eweest is / en datmen
daer by bedong of de helft van de Swerten / of de boorzsepde boorzladinghe / of
de Beurt-Ladinghe of de Proportionale Ladinghe.

Ian Propheet. Dat was wel boorz ons het sekerste / maer den Ambassa-
eur wil daer niet an / soo veul als ick kan hoorzen.

Keelje praet. Dat ick als de Staten was / ick liet haer Louande houwen
het het Fort dat sy nu nu weer hebben inghenomen.

Claes Vraech. Keesmaet : De Heeren Staten sien't of wat dieper in als sy /
de vzaege is of den Ambassadeur of sijn Heer al recht heeft een besonder han-
del-plaets te eyschen / en of de Compagnie de hiele Zuyt-Kust van Africa niet
en compt ?

Ian Propheet. De Compagnie seyt opt ierste neen en op 'tander Ja.

Claes Vraech. Maer wat reden geeft sy daer van ?

Ian Propheet. Om dat de Stadt van Louande de Hooff-Stadt was van
de hiele Kust / en dat daer de Gouverneur / de Bisschop en de hiele Regerin-
ge woonde en dat daer 't Hoff was.

Claes Vraech. Dat sluyt niet / want de Steden hebben geen meer Eysen-
den van't om of naest-leggende Land dan alse kunnen beschieten / en eer wy
Louande innamen was den Gouverneur / den Bisschop 't hiele Hoff / met
alle d' Inwoonders daer upt betrocken : En hoe sluyt dat / dat ick seyde dat /
die

die Londen in Engeland heeft inghenomen / dat die me hiel Engeland toecomt? of die Lisbon neemt dat die oock hiel Portugal toecomt? of die den Haegh in neemt dat die desgelijcx hiel Holland toecomt? Dat sulcx Epgendom gaf tot het hiele Landt / waerom en hebben de Heeren Staten in 'tinaken van de thien Jarighe Treves met Portugal / niet daer op gestaen dat ons hiel Brasil toequam? Want wy waren doen immers Meester van Fernembock, dat de Hoofstadt was van dit hiele Landt / daer de Vice Roy / de Bisschop / en d'andere Hoofden van't Landt woonden / Item daer de Hoben van Justitie resideerden / In somma daer 'thiele Hoff van Brasil haer sit plaets had. Maer de Heeren Staten wisten wel beter / en daerom lieten sp't te epschen; 't Hoff / dat is de Personen die 't Hoff maken / heeft wel Jurisdicctie over alle Ingesetenen van't gantsche Landt / maer de Stadt of de Plaets niet selfs daer 't Hoff resideert / of gheweest is / want dat wert van den Heer verleyt naer zijn welgevallen / nu hier nu daer. In alle Conquesten kunnen geen ander noch verder Jurisdicctie pretenderen / als van alle de Plaetsen die ghehoorzaemhepdt hebben beloofst / en de bevelen van haer Overwinmer aengenomen / en sal de Compagnie in Eeuwicheyt niet bewijzen / dat haer van de heele Zuyt-Kust van Africa, na d'Inneminghe van Louande en Bengale, ghehoorzaemhepdt / beloofst is / ofte datse haer bevelen heeft aengenomen: Sy en heeft oock haer daer na geen Meester gemaect van alle de resterende Habens / Reden en Rivieren van Africa, veel min deselve beset noch ghefortificeert met kennis / advijs ende goetbinden van de Respectieve Koningen / Princen of Heeren derselver Landen / wat Epgendom kan sp dan / by de Conqueste van Louande en Bengale, op alle die pretenderen? Derhalven / omrecht uptte sprecken / haer segghen en sluyt niet.

Keef je praet. Ich hout met Claes Oom en ben van dat gheboelen dat het best waer haer een besonder Handel-plaets te vergunnen / mits dat de Swerten handel tot Louande sal blijven.

Jan Propheet. Dat sel wel van selfs volghen als de Compagnie daer een beleef de Regeringhe set ende de Portugiesen wel Tracteert / want dien Handel valt daer best en is van Outs daer eweest / maer den Ambassadeur wilt daer niet vast veur staen.

Claes Vraech. Vrienden ick setse samen / alle dinghen kunnen hier so niet besetten sien ick wel als men wel gaerne wou: Maer laten wy weer op ons out Propoost komen van de Nieuwe Capery: Het sou dan na jou verstandt niet sgheraden zijn noch veel profijt geben / maer nu groote scha geben.

Ian Propheet. Wel deghelijck Claes Oom.

Claes Vraech. Maer Ian Oom booz een saeck ben ick beducht / te weten / dat de Compagnie Rio de Enero nu sal ingenomen hebben / want ick hoor dat sp daer na toe zijn met vier duysent man / en wat raet tot de Wrede soo sp dat kregghen?

Ian Propheet.

Jan Propheet. **Claes Oom**: ick bender niet eens bekommert beur, de **Portugiesen** zijn daer al te wel op haer hoede/en oock daer vooz al ge waerschout.

Claes Vraech. Wel soumen dan so lang wachten tot datmen daer bescheyt van had/om hier de **Dzee** te maken niet de **Portugiesen**?

Ian Propheet. Dat sou geen wijs heyt zijn/mijns sozdeels / want dan soude men dat nimmermeer kunnen doen / om dat d'een en d'ander partijje altydt 'een aenslagh of d'ander vooz heeft.

Claes Vraech. Wel hoe soumen dan na jou verstant die best maken.

Ian Propheet. **Claes Oom**: op wel vier eerlyche manieren kan men die maecken. **Als Ten eersten**, Datmen alles stelt in die staet als die was ten tijde dat **Portugals Brasil, Angola en Sint Thome** Don Jan de vierde vooz haren **Koninck** had aengenomen/en van alle **Acten** van **Vyantschap** tegen ons besteerden. **Ten tweeden**, Datmen alles stelt in die staet / als die was ten tijde dat hier de **Trebes** met **Portugal** wiert gesloten. **Ten derden**, Datmen alles stelt in die staet soo die was als de **Trebes** inde gemelde plaetsen wiert ghepubliceert. **Ende Ten vierden**. Volgens de alreede geaccoordeerde **Articulen**mits dat **Portugal** sal hebben of behouden gheheel **Angola**, en **top het Eplandt** van **Sint Thome**, ende dat den **handel** aldaer ons beyde alleen ghemeen sal bliuen.

Claes Vraech. **Ick wou Ian Oom** dat deselve al op d'een of d'ander manier al gesloten was. **Maer segme hoe lupt d'andze volgende Articulen** die de **Heeren Staten** den **Ambassadeur** overgelevert hebben.

Ian Propheet. **Het Dertiende Articul Lupt aldus**. Dat alle ghevangenen en weder sijden van wat **Conditie** of **Religie** die soude mogen sijn (de **Ioden** daer onder begrepen) so aen dese sijde als gene sijde vande **Linie**, sullen los gelaten en in **ryheyt** gestelt werden, sonder **Rantsoen**: ende sal na **Ratificatie** van dit **Tractaet** ghepubliceert werden met **generale Amnestie** daer mede alle **Acten** van **Vyantschap** van wederzijden ghepleecht; so wel by d' **Ingesetenen** ende **Onderdanen** van desen **taet** in **Brasil**, als de **subjecten** vande **Heere Coninck** van **Portugal**, in eeuwige veretenheyt sullen werden ghestelt; sonder daer in te begrijpen **Diedrick van Hoochstraten**.

Claes Vraech. **Wat heeft den Ambassadeur daer op geantwoort?**

Ian Propheet. **Op staet dat toe**.

Claes Vraech. **Hoe lupt het Veerthiende Articul?**

Ian Propheet. Dat het voorschreve verdrach punctuelijcken **Religieuslijck** van wederzijde sal onderhouden werden; ende by aldien t'eeniger tijde in eenich geveest van **Brasil** of elders aen gene sijde vande **Linie Aequinoctiael** door den gheachten **Koninck**, de **Portugiesen** selfs, de **Heeren Staten** haer **Onderdanen** self, of voor eenige andere op derselver ordre respectivelijck het voorsyde **Tractaet** in eenige **Articulen** wierde ghecontravenieert, dat verstaen wert, dat niet alleen het selve daer oock het voorighe **Tractaet** van den **12. Juny 1641**. sullen wesen vervallen, ende

ende sulcx ghegeneralijck ghebroocken, soo aen dese als over al aen ghene sijde vande
Linie

Claes Vraech. **Wel dat is al een fraep punct/wat heeft hy daer op esept?**

Ian Propheet. **Wat hy daer mede te vreen is/onder die conditie/dat/ so haer
eenige differenten soude moghen ontstaen tusschen d' Onderdanen van d' een en
d' ander zijde/de Gouverneurs in Brasil/ respectibelijck ghehouden sullen zijn
op de Frontieren by een te komen / of haer Commissarisen daer te senden / on
ist mogelijk daer ober met malkanderen te verdragen / ende sulcx niet moghe
lijck zijnde/dat sulcx gherappozteert sal werden aen zijn Majestept van Portu
gal en de Heeren Staten Generael vande Vereenighde Nederlanden / op da
van d' een en d' ander zijde publique Ministers mogen getommiteert werde
en derwaerts ghesonden om de boorzepde differenten by te legghen en te termi
neeren.**

Claes Vraech. **Wel dat is oock redelijck : en ick mien dat de Heeren Sta
ten daer niet teugen hebben. Hoe lupt nu het Vijfthiende Articul?**

Ian Propheet. **Dat tot voorkominge van dien beydersijts Onderdanen scher
pelijck sullen belast werden , om alle de punten van't Tractaet na te komen en t
onderhouden , met Waerschouwinghe van dat den gedachten Coninck ende haer
Hoogh Mogende Respectivelijck aengenomen , ende aen haer Onderdanen be
looft hebben, deselve met de macht van hare Landen Respective tegens de verbre
kers van verdragen en accorden te beschermen.**

Claes Vraech. **Wat heeft den Ambassadeur daer tegen?**

Ian Propheet. **Nietmet allen.**

Claes Vraech. **Dat's goet. Hoe lupt het Sestiende Articul toech?**

Ian Propheet. **Dat in het selfde Tractaet begrepen sullen werden , alle Conin
gen , Princen , Heeren , Volckeren ende Natiën daer mede de ghedachten Co
ninck ende haer Ho : Mog : ofte van wegen deselve de Generale West-Indische
Compagnie in Alliantie ofte Vrientschap Respectivelijck sijn staende so in Africa
als America geen uytghesondert.**

Claes Vraech. **Wat is daer op geantwoort by den Ambassadeur?**

Ian Propheet. **Als op't boozgaende/dat hy daer in te vrede is.**

Claes Vraech. **Dat hoor ick gaerne. Hoe lupt het Seventhiende Articul.**

Ian Propheet. **Dat het voorseyde Tractaet Gheaggreert ende Gheratificeer
sal werden door den Heer Coninck van Portugael ende de Heeren Staten Gene
rael Respectivelijck , ingewoonlijcke ende alderbeste formen , binnen den tijd
van drie Maenden , inganck nemende vande Teyckeninghe alhier , ende dien vol
gens Hoog-gedachte Coninck Ratificatie alhier inden Hage binnen den voorschre
ven tijt op ghebracht wesende , dat deselve tegens die vande Hoogh gemelte Hee
ren Staten Generael Ghewisselt en overgenomen sal werden.**

Claes Vraech. **Wat's daer op gheantwoort?**

Ian Propheet. **Als op't boozighe.**

Claes Vraech

Claes Vraech. **Dat gaet wel: Hoe luyt het Achebiende Articul?**

Ian propheet. Dat het Tractaet, op dattet te beter onderhoude mach werden besworen sal werden op het Reciff door den President ende Hooge Raden, uyt de naem vande Hoochgemelde Heeren Staten ende alle d'Ingelētenen aldaer, int bywēsen vande Portugiese Ministers, van wegen sijn Hoochgedachte Majesteit, ende inde Bahia de Todos los Sanctos ende Rio Genero door den Gouverneur ende Regenten van die plaetsen, uyt den naem van Hoochgedachte Heer Coninck ende alle d'Ingelētenen aldaer, mede int bywēsen ende ter begeerte vande Gedeputeerde tot dien eynde van het Recif te senden.

Claes Vraech. **Ich twijffel niet of dats mede al toegestaen.**

Ian propheet. **Dat's waer.**

Claes Vraech. **Hoe luyt doch het Negentiende Articul?**

Ian Propheet. Dat voorts alle Acten, van Hostiliteit sullen komen te cefferen ende de Restitutie vande bedongen plaetsen ende goederen worden geeffectueert, so haest de Notificatie vant voorschreven Accoort in Brasil en elders sal wesen ghedaen en dat sulcx ten langsten sal moeten geschieden binnen den tijt van ses Maenden na de teykeninge van't voorseyde Tractaet.

Claes Vraech. **Wat sept den Ambassadeur daer op?**

Ian Propheet. **Hy is daer mede te vrede: Doch so de Heeren Staten goet vinden dat alle Arten van Hostiliteit sullen komen te cefferen so haest het Tractaet sal zyn getekent/dat hy daer inne oock te vrede is. Houdende sulcx beter te zyn tot boozhominge van veel disordze die ondertusschen mochten boorzballen.**

Claes Vraech. **Dats seker wel/en mijn lief te hoorzen. Maer epscht hy daer egen niet met alle vande Heeren Staten wederom?**

Ian propheet. **Sonderling niet.**

Claes Vraech. **Maer wat toech? Ep secht ons dat me.**

Ian propheet. **Hy versoecht daer teghen dat het gene men d'Onderdanen van Parahiba heeft beloof, doen men haer bemachtigde, dat men het selfde oock soude presteren, ende in't Contract mede stellen tot meerder verfekeringe van dien, in gerustigheydt der selver Inwoonders, alsoo sijn Majesteit sich aen deselve verbigheert heeft de voorseyde restitutie te doen doen. Hy versoect oock dat de voorseyde Onderdanen niet meer soo hart en cruel mogen werden gehandelt, maer met alle soetigheydt en discretie voortae gheregeert. Ende ten lesten dat tusschen sijn Majesteit van Portugal ende de Heeren Staten Generael een generale Vrede wert afgerecht, soo wel in Europa als in Asia, Africa en America, en dat volgens de condictien als men sal beramen: oock dat al'tselve mede in't voorseyde Contract sal werden geinsereert, en d'een sonder d'ander geen kracht hebben.**

Claes Vraech. **Daer heeft hy oock gelijk in: ende geloof ick dat sulcx oock meeninge is vande Heeren Staten.**

Ian Propheet. **Daer en twijffel ick oock niet aen.**

Keesje praet. **He! al langh enoegh ghepraet van de Portugiesen / van den**
Ambassa-

Ambassadeur en van Portugal en Brasil. Segmen eens hoe makent die sijne
Dziesters Bulstraten en Hamel? die beyde Hodge Raden in Brasil zijn geweest:
zijn die noch niet by de kop gebat.

Claes Vraech. Wel waerom doch?

Jan Propheet. Wel vzarghje dat? Sy hebt immers wel ehoort/ datse by de
Commissarisen bande Heeren Staten Generael zijn gheerathineert / ende dat
op de beschuldinge van Mr. de Byes/ ende Mr. Greving.

Claes Vraech. Wel waer van beschuldigde die haer?

Jan Propheet. Wel slaepje in een Duits/ hebje daer niet van ehoort? dat's
vzeemt. Sy hebben haer in't backus/ in de teghenwoordigheyt bande booz-
sejde Heeren Commissarisen/ beschuldicht / verweten ende bewesen / dat sy de
Compagnies middelen/ tot ober de dertigh Connen Gouts toe / alwillens om
haer proffijts wille hadden verbrupt/ of aen een deel Califfen uptgebozcht / wel
wetende dat de Compagnie haer leven niet een slupber by manier van spreken
daer weer van soude sien. Dat sy grof en groot geschencken genomen hadden
teghen haer Cer. Dat sy in tijds zijn gewaerschout gheweest bande Rebolte
bande Portugiesen/ soo datse die eerlijche luyden/ die sulcx deden/ verlicht heb-
ben/ en dat die daer ober in groot lijden zijn gekomen/ datse de Rebolte tijdelijck
hebben konnen weeren / maer datse dat moerwillens versupmt hebben. Datse
vaerom oorzaeck zijn van alle 't Bloet datter ghestort is/ en alle de zwaarigheden
en kosten die daer upt ontsaen en gedaen zijn.

Claes Vraech. Wel waerom vanginense en maeckemen haer Proees niet?
seker die schelmen zijn waert/ datmen haer aen de hoogste Galg hangt die in't
Landt staet.

Jan Propheet. Wel daerom moet ick lachen/ o liebe Claes Com sy hebben
geen noot/ soo langhe als sy ghelt hebben/ en Dzienden/ en daer en gebzeekt het
haer niet aen/ ja zelfs hebben sy haer saboziten onder de Bewinthebbers.

Claes Vraech. Wel hoe soud de Compagnie wel gaen? 'tgeeft my nu geen
wonder dat al haer saecken soo qualijck zijn gelucht. Sy moeten dapper sine-
ren om dat kijnt in't slaep te houden. Hoey soey datmen anders niet pberigh
en is om sulcke Fielten te straffen.

Jan Propheet. Claes Com: 'tis wel grootelijck te beklagen/ maer wat kun-
nen wyder teghen doen? En mijn dunckt het wort laet / en dat het best is dat
ick na huys gae. Peet Crijn segme wat moete hebben?

Claes Vraech. Sit noch wat/ sit noch wat Jan Com / en berrelt ons noch
een praetje. Ick hebje noch al vyz wat te vragen.

Jan Propheet. Op een ander tijde Claes Com/ ick moet nu gaen/ mijn wijf
weet ick wacht na mijn met eeten. Goedenabont allegaer.

Claes Vraech. Goenabont Jan Com.

Keesje praet. Goenabont.

Jooft Iansen. Goen abont jou also.

Keesje praet.

Keesje praet. **Sie wse daer comt!**

Claes Vraech. **Wie roch?**

Keesje praet. **Pieter buur/ons ouwe kennis.**

Claes Vraech. **Wie Pieter Jansen de Stats Bo/ die met ons Heeren in en haech ewest het?**

Keesje praet. **Ja deselbe/die sel ons nou het sinael vande Portugies boort rrellen/want hy komt alle dagen by de Heeren/en hoozt watter omgaet.**

Claes Vraech. **Pieter Com: wat nieuws bzengje ons upt den haech? ist klaer met Portugal.**

Pieter de Bo. **Al klaer? o neen: 'istaet soo wilt alst mach.**

Claes Vraech. **Wel segje dat? wat schozter dan?**

Pieter de Bo. **De Heeren Staten hebben den Ambassadeur op nieu de Dze- met desen Staet aen eboon/ mits dat hy of zijn Keuninck alles soude stellen den Staet alst was Anno 1641/en dien volgens dat Louande met de Forten/ e sy onlangs weer ingenomen hebben/aen de Compagnie soude gerestitueer t erden/ oock dat Seregippe del Rey de Compagnie sou hehouden/ midts dat Portugal een eppen handel plaets op de Zuyt-kust van Africa soude mogen ma- en hooztouen/ en dat hy boozts sou presteren t'geene hy boozts aengenomen belooft had.**

Claes Vraech. **Wat antwoort hebbense ekregen?**

Pieter de Bo. **Gelijckje wel dencken kunt. Dat zijn Keunfuch hem belast d van Seregippe en Siara niet te wijken/alsoo hy die plaetsen behouwen wou. aengaende Louande, dat hy sulcx wel wou aennememen opt goet binden en wel hagen van zijn Keuning/maer anders niet.**

Keesje praet. **Docht ick dat niet wel! dat comt van het lang dzalen: dan o hebben hem mienen te bedziagen/maer zijn selfs bedzogen/ wy hebben dat emant als ons selfs te wyten:**

Claes Vraech. **Wel mienje niet dat de Keuninck Louande sal weerom ghe- n om breezds wille?**

Keesje praet. **Ja recht hem zijn achterste kies eens upt: je behoeft dat niet ng te dencken dat hy dat toe sel staen.**

Claes Vraech. **Wel Pieter Com wat seggen ons Heeren daer toe?**

Pieter de Bo. **Ich hooz wel soo beul datse die rekening oock maken.**

Claes Vraech. **Maer wat seggense mier?**

Pieter de Bo. **Dat hadmen haer raedt ghevolght en van mier andere wjse annen/datmen nu dit spul niet en sou hebben.**

Claes Vraech. **Maer wat raedt geben sy nou?**

Pieter de Bo. **Datmen 'tadvijs en goet-binden van den Keuninck niet en ozt te wachten/maer de Portugiesen Angola laten behouwen/allien datmen ist set de gemepne handel aldaer/ende insonderhept dat wy versekert zijn van veel Swerten daer te sullen hebben als de Compagnie in haer Brasil van no- de hebben**

hebben sal; en seggen so wy noch langer wachten niet het sluyten / dat wy hier naer noch slechter Conditiën sullen moeten ingaen.

Clas Vraech. Seggen dat onse Heeren?

Pieter de Bo. Ja miest al die ick ehoort heb.

Keesje praet. Ick hout niet onse Heeren / en soomen haer segghen niet en volght / soo sal de Compagnie hier nae dat beklaghen / want ick hoor datter in Portugal weer een Bloat van twintigh Schepen ghereet leydt / om op d'een of d'ander exploit upt te gaen: en soose daer mee Sint Thome of Rio Grande of meugelijck wel allebey inneemt / wat meenje sal Portugal dan seggen?

Clas Vraech. Wel ho mocht hem so onredelijck dragen / de Heeren Staten souden oock wel openbaer oorlog aennemen tegen hem.

Pieter de Bo. dat sellen sy wel laten / daer is al te veel aen bast.

Joost Iansen. Somina sommarum accoorderen is best / en te nemen wat men krijgen kan. En daer me gaen ick oock na hups / t'woort laet.

Clas Vraech. Wel ick me.

Keesje praet. En als je allegaer gaet soo gaen ick oock.

Clas Vraech. Goenacht allegaer.

Joost Iansen. Goenacht jou oock / goenacht Kees Maet / goenacht Pieter Dom.

Pieter de Bo. Goenacht allegaer ick moet noch een Biertje drincken.

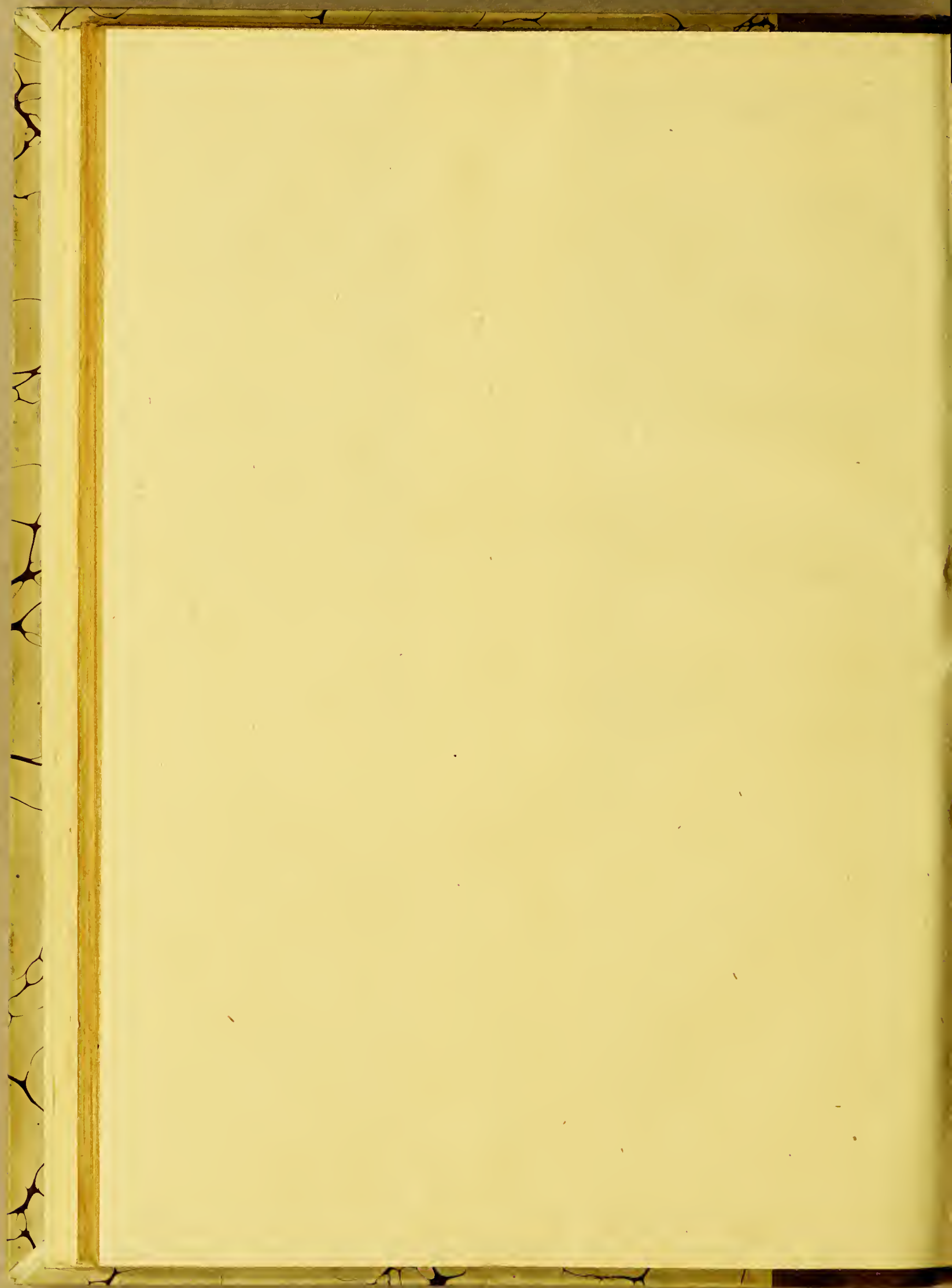
E N D E.

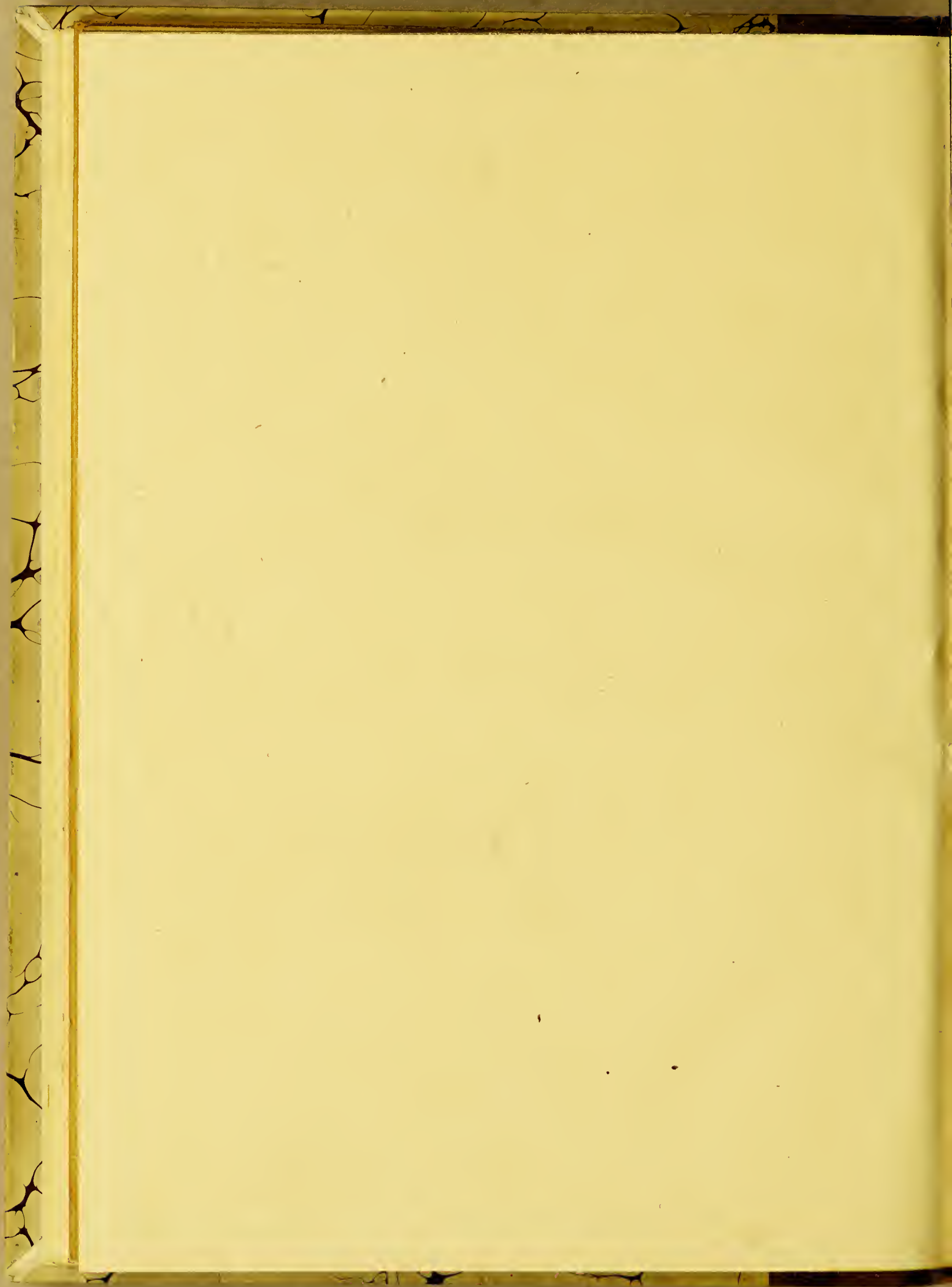
Vuurpraetjē, Amsterdamsch, van 't een en 't ander datter nu om gaet
Amst. 1649. 4to. halfoalf.

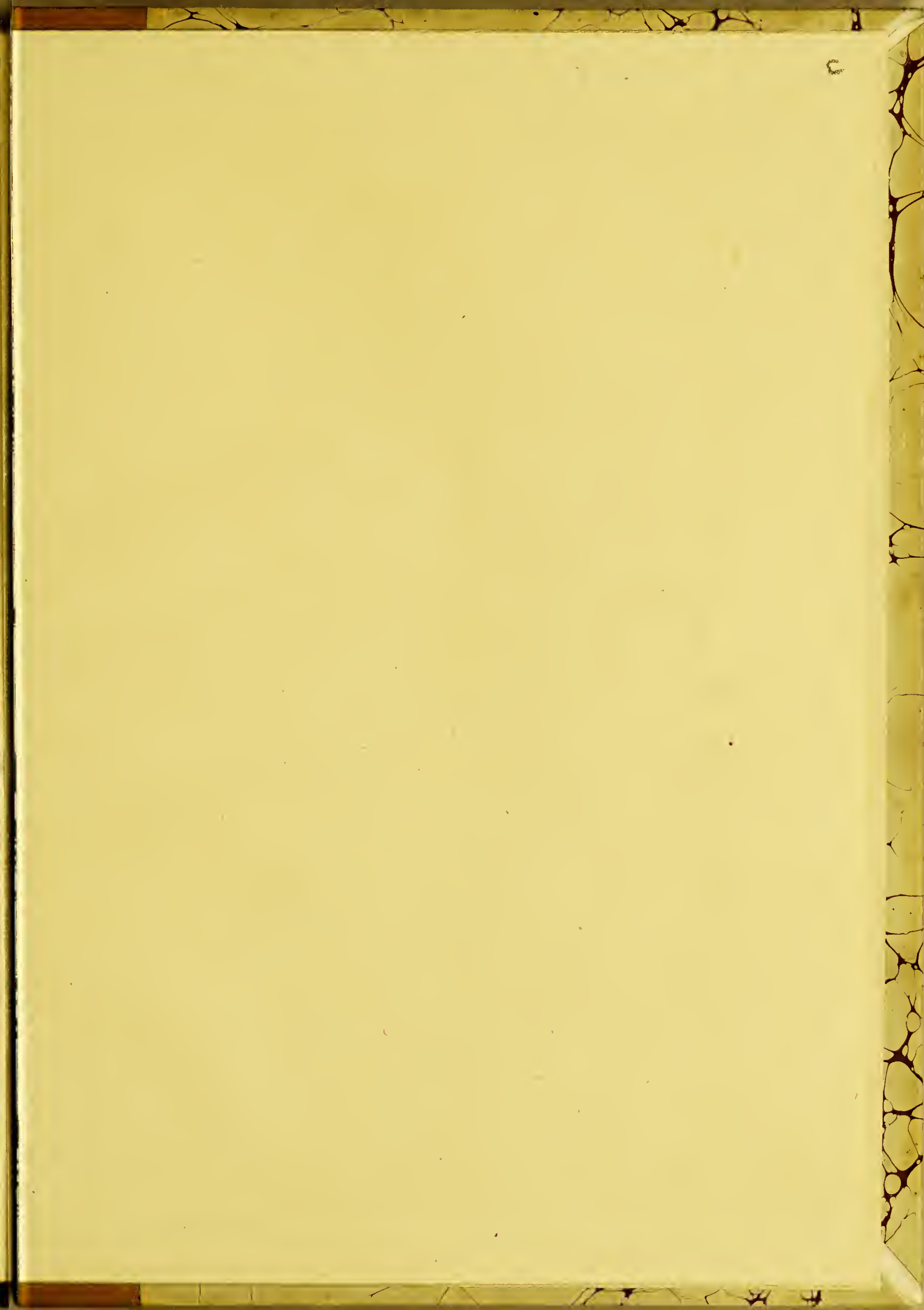
Scarce pamphlet, dealing with the Dutch East-Indian Company
and of Brasil. See Asher 261. (Our copy has 36 p.).

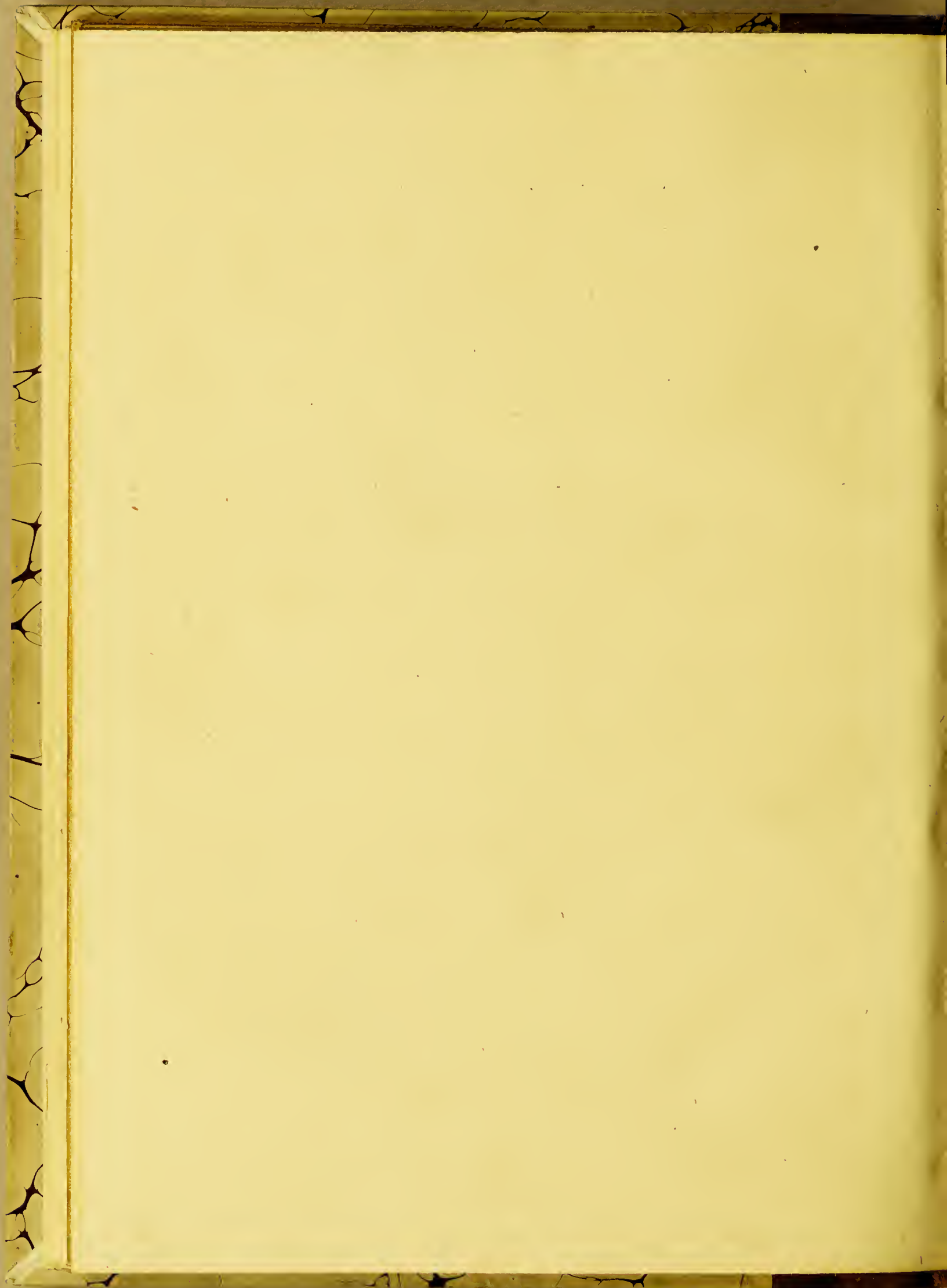
G16. 25.-

Band Ltr

F649

A528v

